Μάϊος 2024



ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΣΤΗΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Krisa Berdalli

ΜΑΙΟΣ/2024



ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΣΤΗΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στις Διεθνείς σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις

KRISA BERDALLI

ΜΑΙΟΣ/2024

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © **Krisa Berdalli, 2024**

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραιτήτως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Ή ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Krisa Berdalli, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών στην διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Η Δηλούσα

Χ.Μ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη στα ελληνικά……...7

Περίληψη στα αγγλικά…….8

Κατάλογος συντομογραφιών…….....4

Κεφάλαιο 1- Εισαγωγή……..……..10

1.1. Μεθοδολογία έρευνας .....**Error! Bookmark not defined.**

Κεφάλαιο 2 – Από τους διεθνείς οργανισμούς στον ΟΗΕ……...**Error! Bookmark not defined.**

2.1. Οι διεθνείς οργανισμοί.....**Error! Bookmark not defined.**

2.2. Ο Σκοπός της δημιουργίας των διεθνών οργανισμών…….…….13

2.3. Από την Κοινωνία των Εθνών στον ΟΗΕ……..……..16

2.4. Ο ΟΗΕ…….…….....22

2.5. Η Χάρτα των Ηνωμένων Εθνών……...24

Κεφάλαιο 3 - Τα όργανα του ΟΗΕ.....125

3.1 Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ.....**Error! Bookmark not defined.**5

3.1.1. Η Γενική Συνέλευση .....…….**Error! Bookmark not defined.**7

3.1.1.1. Η Γενική Γραμματεία……..28

Κεφάλαιο 4- Η δράση του ΟΗΕ……..29

4.1. Τα ανθρώπινα δικαιώματα.……29

4.2. Οι ανθρωπιστικές επεμβάσεις……..….29

4.3. Προυποθέσεις ανθρωπιστικών επεμβάσεων.....**Error! Bookmark not defined.**2

Κεφάλαιο 5- Οι ανθρωπιστικές παρεμβάσεις του ΟΗΕ: Μελέτες περίπτωσης……...…38

5.1. Μελέτη περίπτωσης Ι: Η επέμβαση του ΟΗΕ στο Ιράκ……...40

5.2.Μελέτη περίπτωσης ΙΙ: Η πολεμική σύγκρουση στο Κόσοβο και ο ρόλος του ΟΗΕ……..**Error! Bookmark not defined.**3

Κεφάλαιο 6 - Σύγχρονες προκλήσεις……...45

6.1.Οικονομικές ανισότητες……..…45
6.2. Προσφυγική κρίση……47
6.3. Κλιματική κρίση……....48
6.4. Εκφραστής συλλογικών συμφερόντων ή φερέφωνο των Μεγάλων Δυνάμεων……..……51
Κεφάλαιο 7 - Κριτική ανάλυση των Ηνωμένων Εθνών……..52
7.1. Αποτίμηση του έργου του ΟΗΕ……52
7.2.Συμπεράσματα……55
8. Βιβλιογραφία Ελληνόγλωσση……..58
8.1. Βιβλιογραφία Ξενόγλωσση……...60
8.2.Ι Ιστοσελίδες Ξενόγλωσσες…….....61
8.3. Ιστοσελίδες Ελληνόγλωσσες……....61
8.4. Αρθρογραφία……62

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ:

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΚΤΕ: Κοινωνία των Εθνών
ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΠΟΥ: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή/Φοιτήτριας: Krisa Berdalli

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: Ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών στην διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις …… [ημερομηνία έγκρισης] από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος)……[Ελένη Γαβριήλ, Λέκτορας, υπογραφή]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: ……[Ιωάννης Γαλαριώτης, βαθμίδα, υπογραφή]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: ……[Κατερίνα Παπαζαχαρία, Λέκτορας, υπογραφή]

Περίληψη στα Ελληνικά

Με τη παρούσα μελέτη παρουσιάζεται ο ρόλος του ΟΗΕ στην διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας αναδεικνύοντας τις σύγχρονες προκλήσεις και τις ενέργειες του ΟΗΕ για την αντιμετώπιση τους. Επιπρόσθετα επιδιώκεται μια συνολική αποτίμηση του ρόλου του από την ίδρυση του εώς σήμερα αναδεικνύοντας τους θεσμούς που τον συγκροτούν και τις δράσεις του για την υλοποίηση των σκοπών του. Παράλληλα επιδιώκουμε να απαντήσουμε στο ερευνητικό μας ερώτημα αναφορικά με τον ρόλο που επιτελούν σήμερα τα Ηνωμένα Έθνη στη διεθνή σκακιέρα. Για να κατανοήσουμε τον ρόλο που διαδραματίζει ο ΟΗΕ εξετάζουμε την σημασία των διεθνών οργανισμών καθώς και τις αιτίες που οδήγησαν στην δημιουργία τους καθώς συνιστούν δημιούργημα των κρατικών δρώντων. Συνεπακόλουθα ιδιαίτερη μνεία γίνεται στην Κοινωνία των Εθνών καθώς αποτελεί τον προκάτοχο του ΟΗΕ καθώς τα Ηνωμένα Έθνη συνιστούν στην εξέλιξη της, μια σύγχρονη βελτιωμένη εκδοχή της.

Επιπλέον θα παρουσιαστούν οι σημερινές προκλήσεις που προβληματίζουν τα κράτη όπως και τη συνεισφορά του ΟΗΕ στην διαχείριση τους. Ακανθώδη ζητήματα όπως οι οικονομικές ανισότητες και το χάσμα που χαράζεται στις αναπτυγμένες και τις αναπτυσσόμενες χώρες όπως επίσης και τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τις διαδοχικές προσφυγικές κρίσεις που ξεσπούν εξαιτίας των πολεμικών συγκρούσεων, συνθέτουν τις σημερινές προκλήσεις. Εξαιτίας των αλλεπάλληλων πολέμων πυροδοτούνται προσφυγικές κρίσεις και κατά επέκταση πραγματοποιούνται ανθρωπιστικές επεμβάσεις σε ορισμένες περιπτώσεις όταν παρατηρείται καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων όπως όταν ελλοχεύει ο κίνδυνος να αφανιστεί ένας πληθυσμός. Ερωτήματα όμως προκαλούνται για τις προϋποθέσεις των ανθρωπιστικών επεμβάσεων καθώς υπονομεύουν την κρατική επικυριαρχία. Ποια η συμβολή του ΟΗΕ στις ανθρωπιστικές παρεμβάσεις; Για να κατανοηθεί ο ρόλος του θα μελετηθούν δύο υποθέσεις όπου σημειώθηκε η ανάμειξη του όπως επίσης οι συνέπειες και ο αντίκτυπος των παρεμβάσεων του.

Λέξεις κλειδιά
ΟΗΕ
Διεθνείς Οργανισμοί
Ανθρωπιστικές παρεμβάσεις
Παγκόσμια ειρήνη

Περίληψη στην Αγγλική Γλώσσα

With this study, the role of the United Nations in maintaining global peace and security is presented highlighting contemporary challenges and UN's actions to address them. Additionally, an overall assessment of its role from its founding to the present is sought, highlighting the institutions that comprise it and its actions to achieve its goals. Simultaneously, we aim to answer our research question regarding the role that the United Nations plays today on the international stage. To understand the role of the UN, we examine the importance of international organizations and the reasons that led to their creation, as they are products of state actors. Consequently, particular mention is made of the League of Nations as it is the predecessor of the UN, with the United Nations representing an evolved, modernized versions of it. Furthermore, today's challenges troubling states and the UN's contribution to managing them will be presented. Thorny issues such as economic inequalities and the gap between developed and developing countries, as well as environmental problems and successive wars, refugee crises are triggered, and consequently, humanitarian interventions occur in some cases when human rights violations are observed, such as when there is a risk of a population being wiped out. Questions arise, however, about the conditions for humanitarian interventions as they undermine state sovereignty. What is UN's contributions to humanitarian interventions? To understand its role, two cases where its involvement was noted, as well as the consequences and impact of its interventions, will be studied.

Keywords

UN

International organizations

Humanitarian intervention

Global peace

Κεφάλαιο 1 – ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εν λόγω έρευνα πραγματεύεται τον ρόλο του ΟΗΕ στην διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας και τη συνδρομή του στην διασφάλιση της διεθνώς. Σκοπός μας είναι η εξέταση της συμβολής του στην προαγωγή της ειρήνης και τη διατήρηση της ασφάλειας οικουμενικά. Σύμφωνα με την Χάρτα των Ηνωμένων Εθνών που διέπει και ορίζει τις θέσεις του ο ΟΗΕ συνιστά τον θεματοφύλακα της ειρήνης καθώς είναι επιφορτισμένος με τον ρόλο της προαγωγής της. Συνεπακόλουθα αποτελεί υπέρμαχος της διπλωματίας και των ειρηνευτικών της μέσων καθώς το σενάριο μια πολεμικής ανάφλεξης που θα θέσει σε κίνδυνο την ασφάλεια συνιστά το ειδεχθές σενάριο που αγωνίζεται να απομακρύνει. Για να γίνει αντιληπτή η θέση του στη διεθνή σκακιέρα επιδιώκεται η προβολή του έργου του και της συνδρομής του στις προκλήσεις που θέτουν προβλήματα στην ομαλότητα και την ευημερία.
Η δημιουργία των διεθνών οργανισμών και συνεπακόλουθα η ίδρυση του ΟΗΕ συστάθηκαν για να συμβάλλουν στην προσπάθεια των κρατών να αντιμετωπίσουν δισεπίλυτα προβλήματα όπως η μάστιγα της φτώχειας, η κλιματική κρίση και ο αντίκτυπος της στην καθημερινότητα μας αλλά και τις προσφυγικές κρίσεις που συνιστούν αποτέλεσμα των πολεμικών συγκρούσεων. Εν κατακλείδι τα ζητήματα που αναφέρθηκαν αποτελούν τροχοπέδη στην διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και συνιστούν μερικά από τα προβλήματα που ο ΟΗΕ καλείται να διαχειριστεί ώστε να διασφαλιστεί η διατήρηση της ειρήνης. Κατά επέκταση διερευνάται η συμβολή του στο αμφιλεγόμενο ζήτημα των ανθρωπιστικών επεμβάσεων καθώς έριδες προκαλούνται αναφορικά με το δικαίωμα επέμβασης σε εσωτερικές υποθέσεις άλλων κρατών. Ακόμη ένα κρίσιμο ζήτημα για μελέτη αναδεικνύεται η υπόθεση αναφορικά με τις προθέσεις του οργανισμού καθώς κατηγορείται ότι δεν εκπροσωπεί συλλογικά τα κράτη αλλά αντιθέτως συνιστά φερέφωνο των ισχυρών κρατών. Αποτελεί ο ΟΗΕ αμερόληπτο διεθνή οργανισμό που εκφράζει συλλογικά ετερόκλητους πληθυσμούς η ευνοεί τα ισχυρότερα κράτη;

1.1.- Μεθοδολογία Έρευνας

Σκοπός της παρούσας εργασίας συνιστά η μελέτη του ΟΗΕ από την ίδρυση του εώς σήμερα μελετώντας τη σημασία του στο πολιτικό γίγνεσθαι. Επιπρόσθετα επιδιώκεται η παρουσίαση του έργου του στην διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας καθώς συγκροτούν τον λόγο της σύστασης του. Τα ερευνητικά μας ερωτήματα επικεντρώνονται στην ανάδειξη του ρόλου του μέσω της παρουσίασης της δομής του και στο έργο που προσφέρει για να προαχθεί η ειρήνη. Ποια η συνεισφορά του στην καταπολέμηση καθοριστικών ζητημάτων που απειλούν την ειρήνη όπως οι οικονομικές ανισότητες, οι προσφυγικές κρίσεις και η κλιματική αλλαγή; Επίσης αναλύεται η επέμβαση του σε ζητήματα άλλων κρατών με το πρόσχημα των ανθρωπιστικών επεμβάσεων όπως στο Κόσοβο και στο Ιράκ. Επιπρόσθετα επιδιώκεται μια κριτική ματιά στις ενέργειες του καθώς ερευνάται εάν συμβαδίζουν με τις προθέσεις του ή αποτελεί πρόσχημα για να αποτελέσει φερέφωνο των ισχυρών καρτών.

Το χρονικό διάστημα που επιλέχθηκε είναι ευρύ καθώς πραγματοποιείται αναδρομή στην πορεία του ξεκινώντας με τον προκάτοχο του την Κοινωνά των Εθνών φτάνοντας στο σήμερα και τη θέση που επιτελεί στις σύγχρονες προκλήσεις. Συνεπώς επιδιώκεται μια συνοπτική ανάλυση σε ένα διευρυμένο χρονικά πλαίσιο για να μελετηθεί η πορεία του εώς σήμερα και να εξετάσουμε την εξέλιξη του στον πορεία των χρόνων. Η παρούσα έρευνα είναι σημαντική καθώς αναλύεται ο ρόλος ενός διεθνούς οργανισμού παγκόσμιας εμβέλειας ο οποίος είναι υπεύθυνος για την διασφάλιση της ομαλότητας και την θωράκιση της ειρήνης που αποτελούν υπέρτατα αγαθά και θεμελιώδεις αξίες που κατακτήθηκαν έπειτα από αρκετές μάχες.

Η έρευνα μας πραγματοποιείται μέσω της ποιοτικής ανάλυσης καθώς είναι μια ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιείται κυρίως στις κοινωνικές επιστήμες, ανθρωπιστικές σπουδές και σε άλλους τομείς για να ερευνήσει και να κατανοήσει φαινόμενα μέσω της ανάλυσης μη αριθμητικών δεδομένων. Εστιάζει στην ερμηνεία του περιεχομένου, της σημασίας και των εμπειριών που σχετίζονται με τις υποθέσεις που μελετώνται. Στα ερωτήματα μας θα επιχειρήσουμε να δώσουμε απαντήσεις μέσω της ποιοτικής ανάλυσης διότι το ερευνητικό μας ερώτημα συνιστά ζήτημα που άπτεται των ανθρωπιστικών επιστημών και το πλαίσιο που συντελείται είναι θεωρητικό. Συνεπακόλουθα βάσει άρθρων και συγγραμμάτων επιδιώκεται η σύνθεση της έρευνας μας για να ενισχυθεί η έρευνα αναφορικά με την συνεισφορά του ΟΗΕ στην διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης.

Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν είναι πρωτογενείς πήγες καθώς στην παραγωγή της εργασίας συνέβαλλαν άρθρα όπως και συγγράμματα τα οποία αντλήθηκαν από την προσωπική μου συλλογή όπως και από τον ιστότοπο της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Νεάπολις και άλλες μηχανές αναζήτησης στο διαδίκτυο. Ελληνόγλωσσα και ξενόγλωσσα

άρθρα συνδυαστικά με συγγράμματα συνέβαλλαν στην εκπόνηση της έρευνας ώστε να οριστεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την διεξαγωγή της μελέτης αναφορικά με τον ΟΗΕ και την συμβολή του στη διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης.

Κεφάλαιο 2- ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΣΤΟΝ ΟΗΕ

2.1. Οι διεθνείς οργανισμοί

Στο παρόν κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με τους διεθνείς οργανισμούς καθώς τα Ηνωμένα Έθνη συγκαταλέγονται στους διεθνείς οργανισμούς για αυτό είναι χρήσιμο να κατανοήσουμε τι είναι και ποια η χρησιμότητα τους στην πολιτική σκηνή. Οι διεθνείς οργανισμοί αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι τη διεθνής σκακιέρας καθώς συνιστούν υπερεθνικό οικοδόμημα των κρατών που διαχειρίζονται πληθώρα ζητημάτων.

Αξίζει να αναφερθούμε στο γεγονός ότι υπάρχει διάχυτα η πεποίθηση ότι λειτουργούν ως μια υπερεθνική ή παγκόσμια κυβέρνηση. Συνιστούν θεσμό που διαθέτει επίσημες διαδικασίες και αποτελείται από τουλάχιστον τρία μέλη(Heywood, 2013, σελ. 703).Διαδραματίζουν έναν τριπλό ρόλο διότι λειτουργούν ως εργαλεία, πεδία και δρώντες (Rittberger και Zangl, 2006).Τα κράτη τα χρησιμοποιούν ως εργαλεία αφενός για να προωθήσουν τα συμφέροντα τους και αφετέρου να υποκρύψουν την ταυτότητα τους. Ως μέσο της διπλωματίας δημιουργούν το πεδίο ανάπτυξης συζητήσεων αλλά και ανταλλαγής πληροφοριών. Σε συνεργασία με τα κράτη ως διεθνείς δρώντες καλούνται να διαχειριστούν ποικίλα θέματα καθώς λειτουργούν συμπληρωματικά εξαιτίας του κενού που δημιουργείται από την ανεπάρκεια του κρατικού μηχανισμού. Συνεπώς δημιουργήθηκαν για να αντιμετωπίσουν συλλογικά προβλήματα που ανακύπτουν λόγω των αυξανόμενων παγκόσμιων προκλήσεων.

Η αιτία της δημιουργίας των διεθνών οργανισμών παρουσιάζεται ως πεδίο αντιπαράθεσης καθώς υφίστανται ετερόκλητες απόψεις αναφορικά με την αναγκαιότητα της υπόστασης τους. Σύμφωνα με τη σχολή των φιλελεύθερων οι διεθνείς οργανισμοί ιδρύθηκαν ως εργαλείο προώθησης συλλογικών κρατικών συμφερόντων(Heywood, 2013, σελ. 704).Επιπρόσθετα έχουν την ικανότητα να επεμβαίνουν στα πολιτικά δρώμενα καθώς δρουν ουδέτερα χωρίς να επηρεάζονται από τα ισχυρά κράτη ή τα αδύναμα κράτη. Από την άλλη πλευρά οι ρεαλιστές υποστηρίζουν ότι οι διεθνείς οργανισμοί δεν συνιστούν

ανεξάρτητο παράγοντα αλλά υπογραμμίζουν την δύναμη των ισχυρών κρατών χάρη στην οποία επηρεάζουν αποφασιστικά τα γεγονότα.

Οι διεθνείς οργανισμοί εμφανίστηκαν τον 19ο αιώνα συγκεκριμένα μετά τους Ναπολεόντειους πολέμους και άνθισαν τον 20ο αιώνα όπου σημειώθηκε τεράστια αριθμητική πρόοδος στους διεθνείς οργανισμούς. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν ο ΟΗΕ, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα(Heywood, 2013). Αξίζει να υπογραμμίσουμε το γεγονός πως ο ΟΗΕ αποτελεί τον κυριότερο διεθνή οργανισμό με προκάτοχο του τη Κοινωνία των Εθνών. Σκοπός του είναι η εξασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας οικουμενικά. Ο ΟΗΕ ενεργεί με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα για να προασπίσει τη κοινωνική ευημερία.

2.2 Ο σκοπός της δημιουργίας των διεθνών οργανισμών

Για ποιόν λόγο ιδρύθηκαν οι διεθνείς οργανισμοί, ποια η σκοπιμότητα τους; Τα εν λόγω ερωτήματα θα ερευνηθούν στο τρέχον κεφάλαιο όπου θα σημειωθούν διάφορες πτυχές των διεθνών οργανισμών. Οι στόχοι των διεθνών οργανισμών είναι πολυδιάστατοι καθώς από την υλοποίηση τους πηγάζει ο σκοπός της ύπαρξης τους. Σύμφωνα με τον νεοκλασικό ρεαλισμό ο πυρήνας του στηρίζεται στη θεωρία των δρώντων, ενός συστήματος που δεν υπάρχουν μόνο τα κράτη αλλά και κοινωνικοί φορείς όπως ΜΚΟ, διεθνείς οργανισμοί και άλλες οργανώσεις που δεν ανήκουν στη πολιτεία και είναι επιφορτισμένα με τον ρόλο της διαχείρισης πλειάδων θεμάτων. Ως επακόλουθο αυτού του γεγονότος καθίσταται σαφές ότι διατηρούν ουσιώδη ρόλο καθώς η εμπλοκή τους επηρεάζει το διεθνές γίγνεσθαι. Οι διεθνείς οργανισμοί είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με τα κράτη καθώς υφίσταται ένας βαθμός αλληλεξάρτησης (Heywood,2013).

Αξίζει να δώσουμε έμφαση στο γεγονός ότι δημιουργείται ένα πλαίσιο όπου η μείωση των εντάσεων και κατά επέκταση των συγκρούσεων ανάμεσα στα κράτη επιλύονται ειρηνικά χωρίς πολεμικές συγκρούσεις. Επιπρόσθετα επιδιώκεται η προαγωγή της συνεργασίας σε διάφορους τομείς με θεσμοθετημένες αρχές και κανόνες. Οι διεθνείς οργανισμοί δημιουργήθηκαν ώστε να εξυπηρετούν συλλογικές ανάγκες καθώς κανένα

κράτος κατά μόνας δεν μπορεί να αντιμετωπίσει χωρίς εξωτερική αρωγή τις συνεχείς προκλήσεις (Νάσκου-Περράκη, Αντωνόπουλος και Σαρηγιαννίδης, 2019).

Αδιαμφισβήτητα συμβάλλουν στη διεθνή οργάνωση διότι συμπληρώνουν τις κρατικές αδυναμίες και πολλές φορές δέχονται επικρίσεις για τον ρόλο που διαδραματίζουν καθώς οι κυβερνήσεις αποποιούνται το μερίδιο ευθυνών τους με αποτέλεσμα να αξιολογείται αρνητικά η εργασία των διεθνών οργανισμών (Benett and Oliver, 2006). Συνεπώς υφίστανται ένα κύμα αμφισβήτησης για το έργο που παράγουν. Αξίζει να υπογραμμιστεί το γεγονός ότι τα σημερινά προβλήματα απαιτούν κοινή αντιμετώπιση συνεπώς η συνεργασία καθίσταται επιβεβλημένη. Διεθνείς οργανισμοί και κυβερνήσεις οφείλουν να συνεργαστούν για να υλοποιηθούν στόχοι για την ευημερία της κοινωνίας.

Οι διεθνείς οργανισμοί λειτουργούν συμπληρωματικά και βοηθούν τα κράτη ως αρωγοί τους να διαχειριστούν και να επιλύσουν ποικίλες υποθέσεις. Ο μεγαλύτερος διεθνής οργανισμός παγκόσμιας εμβέλειας με καθοριστική δράση ο ΟΗΕ αποτελεί ζωτικό κομμάτι της διεθνής σκακιέρας. Αξίζει να επισημάνουμε το γεγονός ότι ο ΟΗΕ συνδράμει καθοριστικά στην διαφύλαξη της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας. Η πρόληψη πιθανόν συγκρούσεων και η αντιμετώπιση τους τίθεται στη προτεραιότητα καθώς η προαγωγή της ειρήνης αποτελεί ύψιστο μέλημα για την ασφάλεια της ανθρωπότητας (Κεντρωτής και Κάτσιος,2002 σελ. 78).

Η συμβολή των διεθνών οργανισμών σε κρίσιμα ζητήματα όπως η υγεία και η οικονομία είναι αδιαμφισβήτητή καθώς η συμμετοχή τους αποδεικνύεται αναγκαία. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) αναλαμβάνει να διαχειριστεί κρίσεις στο πεδίο της υγείας με την πιο πρόσφατη να είναι ακόμα νωπή στη μνήμη μας καθώς η πανδημία του Covid-19 που ξέσπασε το 2020 ήταν πρωτοφανής (Περιφερειακό Κέντρο πληροφόρησης του ΟΗΕ). Έλαβε διαστάσεις πανδημίας προκαλώντας τριγμούς παγκοσμίως δοκιμάζοντας τις υφιστάμενες δομές υγείας. Ο ΠΟΥ ως κομβικός δρών διαχειρίστηκε τη πανδημία σε συνεργασία με τις κρατικές κυβερνήσεις ώστε να αντιμετωπιστεί η κρίση (World Health Organization).

Στο πεδίο της οικονομίας, η Παγκόσμια Τράπεζα διοχετεύει πόρους σε χώρες που χρειάζονται οικονομική ενίσχυση ενισχύοντας κατά αυτόν τον τρόπο την οικονομική ανάπτυξη των ευάλωτων κρατών. Αφενός η καταπολέμηση της φτώχειας και η άμβλυνση των ανισοτήτων και αφετέρου οι επενδύσεις που αποσκοπούν στην κοινωνική ευημερία

αποτελούν τα κυρίαρχα ζητήματα που απασχολούν τη πολιτική ατζέντα της Παγκόσμιας Τράπεζας

Ακόμη ένας τομέας ζωτικής σημασίας αποτελεί το περιβάλλον όπου προωθούνται πολιτικές διαχείρισης περιβαλλοντικών ζητημάτων καθώς τα προβλήματα αυξάνονται διαρκώς με αλματώδη βήματα. Το ακανθώδες ζήτημα της περιβαλλοντικής κρίσης απασχολεί ολοένα και περισσότερο υπερθεματίζοντας τη σημασία των φυσικών και οικολογικών καταστροφών που θέτουν σε κίνδυνο τον πλανήτη. Συνεπώς αποδεικνύονται ως επιπρόσθετες προκλήσεις που καλούμαστε να διαχειριστούμε συλλογικά. Η προστασία του περιβάλλοντος χρήζει αναγκαία καθώς οι προκλήσεις κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου. Συνάγουμε το συμπέρασμα ότι κράτη και διεθνείς οργανισμοί συνασπίζονται για την αντιμετώπιση των απειλών για αυτό και χρηματοδοτούνται συνεργασίες και ερευνητικά προγράμματα. Δημόσιος και ιδιωτικός τομέας συνεργάζονται στενά για να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη μιας αποδοτικής συνεργασίας .

2.3Απο την Κοινωνία των Εθνών στον ΟΗΕ

Ιδιαίτερη μνεία θα γίνει σε αυτό το κεφάλαιο για την Κοινωνία των Εθνών καθώς συνιστά τον προκάτοχο του ΟΗΕ καθώς τέθηκαν τα θεμέλια για την σύσταση του πρώτου διεθνούς οργανισμού. Η Κοινωνία των Εθνών αποτέλεσε ένα υπερεθνικό οικοδόμημα με αποστολή την ειρηνική διευθέτηση των διαφωνιών μεταξύ των κρατών, με σκοπό να αποφευχθεί μια επικείμενη πολεμική σύρραξη. Με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και οδηγό τις συνάψεις συμφωνιών για θέματα κοινού προβληματισμού η συνεργασία συνιστά σημαντικό εργαλείο στις διεθνείς σχέσεις. Οι αμοιβαίες συμφωνίες επιφέρουν συλλογικά οφέλη.

Η ίδρυση της το 1920 μετά τον τερματισμό του καταστροφικού Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου αποτέλεσε ορόσημο. Η δημιουργία ενός διεθνούς οργανισμού που ξεπερνά τα κρατικά σύνορα και έχει παγκόσμια εμβέλεια σηματοδότησε μια νέα εποχή. Η χάραξη μιας νέας πολιτικής με θεμελιώδεις κανόνες που θα γίνονται σεβαστοί από όλους αποτελούσε κοινό μέλημα με στόχο μια αποτελεσματική και αγαστή συνεργασία. Οι δριμείς επιπτώσεις του πολέμου ανέδειξαν την ανάγκη αποτροπής ενός νέου πολέμου με εργαλείο τους δίαυλους επικοινωνίας, συνεπώς οι κρίσεις αντιμετωπίζονται χωρίς να σημειωθούν εντάσεις που θα πυροδοτήσουν μια μελλοντική σύρραξη.

Οι σκέψεις για την ίδρυση της ανιχνεύονται στην Ευρώπη συγκεκριμένα στη Βρετανία και στις ΗΠΑ. Καθοριστικής σημασίας συνιστά το γεγονός ότι ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, Ουίλσον το 1918 πριν ακόμη τελειώσει ο πόλεμος έκανε αναφορά στην άνθιση ενός διεθνούς οργανισμού κάνοντας λόγο για μία <<γενική ένωση των εθνών>>(Ηρακλείδης,2014, σ.139). Κατά επέκταση στη Διάσκεψη Ειρήνης των Παρισίων το 1919, ο Ουίλσον συνέβαλε στην ίδρυση της καθώς αποτέλεσε τον εισηγητή της Κοινωνίας των Εθνών.
Η Κοινωνία των Εθνών πρέσβευε την αντίληψη για μια κοινωνία όπου θα κυριαρχούσε η ειρήνη και οι κυβερνήσεις θα διασφάλιζαν την ασφάλεια των πολιτών τους. Η ευημερία των λαών ήταν στα χέρια των κυβερνόντων οι οποίοι με τη σειρά τους θα έπρεπε να μεριμνούν για την ενίσχυση της ειρήνης παγκοσμίως. Συνεπώς δημιουργήθηκαν συμφωνίες με στόχο τη προαγωγή του Διεθνούς Δικαίου. Η ΚΤΕ απαρτιζόταν από τρία όργανα, συνεπώς η Συνέλευση, το Συμβούλιο και η Μόνιμη γραμματεία συνέβαλλαν στο όραμα της. Στην Συνέλευση είχαν δικαίωμα συμμετοχής όλα τα κράτη μέλη σε αντίθεση με το Συμβούλιο όπου τα μόνιμα μέλη ήταν πέντε: Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία και Ιαπωνία. Παρά τις αυξημένες προσδοκίες της η άνθιση της είχε αγκάθια καθώς στην πραγματικότητα δεν ήταν οικουμενικός καθώς ο αριθμός των κρατών μελών κατάφερε να φτάσει στα 63 με πολλά μέλη να αποχωρούν με αποτέλεσμα να συρρικνώνεται η δύναμη της. Συνεπακόλουθα με την αποχώρηση πολλών κρατών η κατάρρευση της ήταν αναμενόμενη.

Αξίζει να υπογραμμίσουμε το γεγονός πως παρόλο που ιδρύθηκε με απώτερο σκοπό την αποφυγή ενός πολέμου δεν κατάφερε να υλοποιήσεις τις φιλοδοξίες της καθώς η έλευση του Β΄Παγκόσμιου πολέμου δεν κατάφερε να αποτραπεί. Οι ανέλπιστες προσδοκίες για έναν κόσμο οπού θα επικρατούσε η ειρήνη διαψεύστηκαν με τον χειρότερο τρόπο. Η

γηραιά ήπειρος θα δοκιμαζόταν σκληρά για ακόμη μια φορά καταγράφοντας στα εδάφη της δύο Παγκόσμιους πολέμους μέσα σε έναν αιώνα. Ο θλιβερός και σκοτεινός 20^{Ος} αιώνας χαρακτηρίστηκε ως αιώνας πολέμου για την Ευρώπη καθώς μέσα σε έναν αιώνα συντελέστηκαν δύο πολεμικές συρράξεις παγκόσμιας εμβέλειας. (Kershaw, 2016,σ. 143). Η ολική καταστροφή ήταν αναπόφευκτη καθώς η σηματοδότηση του Α΄Παγκόσμιου το 1914 ανέμενε να πυροδοτήσει ακόμη έναν πόλεμο, τον Β΄Παγκόσμιο όπου η λήξη του το 1945 δεν άφησε μόνο συντρίμμια αλλά οδήγησε την γηραιά ήπειρο στην αποκαθήλωση της.

Η αποχώρηση των μελών της ΚΤΕ εκλήφθηκε ως δείγμα υποτίμησης της αξίας και του ιδεώδες που αντιπροσώπευε διότι θεωρήθηκε ότι όσοι αποχώρησαν ήταν αντίθετοι με τις ιδέες της. Στην περίπτωση του ΟΗΕ η αποχώρηση ενός μέλους συνιστά γεγονός αυξημένης βαρύτητας καθώς λογίζεται ως πλήγμα. Αξίζει να αναφερθούμε στο παράδειγμα της αποχώρησης της Δημοκρατίας της Κίνας (Ταιβάν) η οποία πραγματοποιήθηκε εξαναγκαστικά μετά από αλλεπάλληλες πιέσεις της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Παρόλο αυτά η έντονη επιθυμία της για επανένταξη την οδήγησε να προσπαθήσει να εισχωρήσει ξανά τροποποιώντας το όνομα της σε Ταιβάν με την Κίνα όμως να παραμένει ανένδοτη κάνοντας χρήση της αρνησικυρίας της (Ηρακλείδης, 2014, σ.141).

Ακόμη ένα σημείο στο οποίο αξίζει να σταθούμε συνιστά το γεγονός της απουσίας συμμετοχής ενός μεγάλου τμήματος του κόσμου. Αν και πρόβαλλε το στοιχείο της οικουμενικότητας στην πράξη αυτό καταρρίφθηκε καθώς δεν ήταν λίγες οι χώρες που ήθελαν να συμπεριληφθούν αλλά δεν το κατόρθωσαν. Την εποχή της ίδρυσης της ΚΤΕ η αποικιοκρατία δεν είχε τερματιστεί με αποτέλεσμα πολλά κράτη να αποκλειστούν λόγω του ότι ήταν υποδουλωμένα και όχι ανεξάρτητα και ελεύθερα κράτη. Ποιοι όμως αποκλείστηκαν; Η ινδική ήπειρος όπως και το μεγαλύτερο μέρος της Αφρικής παραγκωνίστηκαν οδηγώντας στο συμπέρασμα ότι η οικουμενική του ισχύς δεν εφαρμόστηκε στην πράξη. Οι τριγμοί που προκλήθηκαν οδηγούσαν με αλματώδη βήματα στη κατάρρευση της καθώς το εποικοδόμημα της ήταν αδύναμο να υπερασπιστεί τους στόχους της. Από την άλλη πλευρά τα κριτήρια συμμετοχής δεν ήταν ιδιαίτερα αυστηρά με αποτέλεσμα να εισχωρήσουν χώρες όπου απουσίαζε η δημοκρατία. Παρόλο αυτά ζητήθηκαν εγγυήσεις όπως λόγου χάρη ο σεβασμός των μειονοτήτων από την Αλβανία και τις Βαλτικές χώρες(Νάσκου-Περράκη,2015).

Αναλύοντας τα πορίσματα μετά την κατάρρευση της το 1946 συμπεραίνουμε ότι υπήρχαν σημαντικά κωλύματα τα οποία συνέβαλαν στην αποτυχία της. Παρά το σπουδαίο όραμα της απουσίαζαν τα εργαλεία επίτευξης των στόχων της. Η πορεία της ήταν προκαθορισμένη καθώς η αποτελεσματικότητα της έμελλε να φθίνει με τη πάροδο του χρόνου. Η ΚΤΕ αντιμετώπιζε ένα ακανθώδες ζήτημα που συσχετιζόταν με το γεγονός λήψης αποφάσεων. Οι αποφάσεις που λάμβανε δεν ήταν αποφάσεις με τη μορφή υποχρεωτικού χαρακτήρα αλλά αποφάσεις που είχαν τον χαρακτήρα συστάσεων, συνεπώς οι αποφάσεις δεν ήταν δεσμευτικές έτσι λοιπόν για να προκύψει μία σύσταση έπρεπε να υπάρχει ομοφωνία(όλα τα μέλη του Συμβουλίου μόνιμα και μη να συμφωνούν). Με εξαίρεση τα διαδικαστικά θέματα όπως και η ένταξη ή η αποπομπή κράτους-μέλους που ορίζεται με πλειοψηφία του Συμβουλίου(Ηρακλείδης, 2014).

Σε αντιπαράθεση με την ΚΤΕ ο ΟΗΕ λαμβάνει αποφάσεις υποχρεωτικού χαρακτήρα με πλειοψηφία 9/15 όπου απαιτείται η σύμφωνη γνώμη των πέντε μόνιμων μελών όταν πρόκειται για ουσιαστικά ζητήματα και όχι ζητήματα ελάσσονος σημασίας όπως τα διαδικαστικά. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τα πέντε μόνιμα μέλη έχουν το δικαίωμα αρνησικυρίας (Ηρακλείδης, 2014, σ.141) .Επιπρόσθετα η απουσία ενός ή περισσότερων μελών δεν θεωρείται ισοδύναμη με βέτο. Συνεπακόλουθα χωρίς την συγκατάθεση τους δεν μπορεί να ληφθεί καμία καθοριστική απόφαση.

Ακόμη ένα βασικό μειονέκτημα της ΚΤΕ αποτέλεσε το γεγονός της μη κύρωσης του Συμφώνου της από τις ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ υπό την προεδρία του Ουίλσον συνέβαλαν στην ίδρυση της καθώς ο Ουίλσον ήταν εκείνος που φύτεψε τον καρπό της δημιουργίας ενός υπερεθνικού οργανισμού με οικουμενική σφραγίδα. Παρά τις αρχικές του φιλοδοξίες εν τέλει δεν συνέβαλλε στην ανάπτυξη της προκαλώντας διεθνή δυσαρέσκεια καθώς η άρνηση της συμμετοχής των ΗΠΑ εκλήφθηκε ως αποτυχία της ΚΤΕ να πείσει μια ηγέτιδα δύναμη να εισχωρήσει στους κόλπους της. Γιατί όμως οι ΗΠΑ αποφάσισαν να μη συμμετάσχουν τελικά ενώ ο ίδιος ο Πρόεδρος της πρόταξε την ανάγκη δημιουργία της στη Διάσκεψη ειρήνης στο Παρίσι; Οι ΗΠΑ αποφάσιζαν συχνά να απομονωθούν παρουσιάζοντας τάσεις απομονωτισμού ανά περιόδους. Συνεπακόλουθα απείχαν από τα διεθνή δρώμενα καθώς στόχος τους ήταν η προσήλωση στα εσωτερικά ζητήματα της χώρας χωρίς να εμπλέκονται σε πολιτικές εξελίξεις.

Το ρεύμα απομονωτισμού που επηρέασε τις ΗΠΑ λειτούργησε αποθαρρυντικά για την ΚΤΕ καθώς ένας δυνατός σύμμαχος έμεινε εκτός. Η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ

στηριζόταν στην απομάκρυνση από ζητήματα που δεν αφορούσαν τη χώρα υποστηρίζοντας μια πολιτική στηριζόμενοι στις δυνάμεις τους χωρίς συνεργασίες που θα μπορούσαν να έχουν αντίθετα αποτελέσματα. Πρωτίστως η αποφυγή εστιών σύγκρουσης και η άρνηση δέσμευσης συλλογικής δράσης συνδυαστικά με τη διατήρηση απόστασης συγκρότησαν την εξωτερική πολιτικής της (Καρβουνάκης, 2008).

Ιδιαίτερη μνεία οφείλει να γίνει να γίνει στο Δόγμα Μονρόε που αποτυπώθηκε στις ΗΠΑ το 1823 και συνδέεται με την εξωτερική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών δίνοντας έμφαση στον αποικισμό. Για να απαλειφθεί το ενδεχόμενο ευρωπαϊκών αποικιακών επεμβάσεων στην Αμερική αποφασίστηκε να τεθούν εμπόδια στις βλέψεις των ευρωπαϊκών δυνάμεων ώστε να μην έχουν πλέον ως στόχο το αμερικανικό έδαφος για δημιουργία αποικίας[1]. Παρατηρείται πως με αυτόν τον τρόπο αποθαρρύνονται οι διαθέσεις για νέες αποικίες στην αμερικανική ήπειρο. Η κυριαρχία των ΗΠΑ στην αμερικανική ήπειρο υπογραμμίστηκε με κάθε τρόπο. Οι ΗΠΑ δεν θα επενέβαιναν στις υπάρχουσες αποικιοκρατίες των Ευρωπαίων αλλά δεν θα ενέκριναν επικείμενες προσπάθειες αποικιοκρατίας (Αρχή της ουδετερότητας).

Αξιοσημείωτο συνιστά το γεγονός ότι οι ΗΠΑ απέκτησαν ένα πιο εσωστρεφές προφίλ με επίκεντρο τις εσωτερικές τους υποθέσεις ώστε να αποφύγουν τις συνέπειες μιας ενδεχόμενης ανάμειξης σε υποθέσεις τρίτων κρατών (Αρχή της μη επέμβασης). Για αυτόν τον λόγο αποφάσισαν να απέχουν από πολεμικές συρράξεις η ευρωπαϊκά ζητήματα. Διαπιστώνουμε ότι θεωρήθηκε πως οποιαδήποτε παρέμβαση σε ζητήματα της ευρωπαϊκής ηπείρου δυνητικά θα έθετε σε κίνδυνο τις ΗΠΑ. Μια πιθανή εμπλοκή των ευρωπαϊκών κρατών στις υποθέσεις των νέων ανεξάρτητων κρατών της Αμερικής θα ισοδυναμούσε με απειλή για τις ΗΠΑ. Κεντρική ιδέα ήταν η στρατηγική μηδενικής εμπλοκής των Αμερικανών σε ευρωπαϊκά ζήτημα όπως και μηδενικής εμπλοκής των Ευρωπαίων σε αμερικανικά(Σαρηγιαννίδης, 2020). Με το Δόγμα Μονρόε οι ΗΠΑ προσπάθησαν από την μια πλευρά να επικεντρωθούν στα δικά τους ζητήματα και από την άλλη να εξασφαλίζουν την ελευθερία των αυτόνομων κρατών που απέταξαν την αποικιοκρατία. Συνάγουμε το συμπέρασμα πως το Δόγμα Μονρόε συνέβαλλε στην απόφαση των ΗΠΑ να απομακρυνθούν από την ιδέα της στήριξης της Κοινωνίας των Εθνών.
Οι Συνθήκες του Λοκάρνο (1925) αποτέλεσαν μια σειρά από συνθήκες που απέβλεπαν στην ενίσχυση της ειρήνης στην Ευρώπη μετά τον τερματισμό του Α΄Παγκόσμιου

[1] https://www.offlinepost.gr/2020/04/25/

Πολέμου. Η συμβολή τους ήταν βαρυσήμαντη καθώς έθεσαν ως στόχο την βελτίωση των σχέσεων της ηττημένης Γερμανίας με τα γειτονικά της κράτη ώστε να ομαλοποιηθεί η κατάσταση μετά τον πόλεμο και να προαχθεί η διεθνής συνεργασία που ενισχύει την ασφάλεια και την ειρήνη(Jacobson, 2016). Η αντιπαλότητα της δημοκρατικής Γαλλίας με την ιμπεριαλιστική Γερμανία απασχόλησαν ιδιαιτέρως καθώς η Γερμανία ήταν αντίθετη με τις συνθήκες των Βερσαλλιών ζητώντας την αναθεώρηση της (Murray, Bernstein and Knox,1996).

Οι συμφωνίες του Λοκάρνο ενσωμάτωσαν βασικές αρχές για την εύρυθμη λειτουργία της διεθνής κοινωνίας έχοντας ως επίκεντρο τα εξής σημεία: Το Σύμφωνο του Ρήνου όπου η Γερμανία, η Γαλλία και το Βέλγιο συμφώνησαν να διατηρήσουν τα κοινά τους σύνορα όπως προέβλεπε η Συνθήκη των Βερσαλλιών. Διμερείς συμφωνίες μη επιθέσεως ανάμεσα στην Γερμανία, τη Πολωνία και τη Τσεχοσλοβακία και ασφαλιστικές συμφωνίες που αναφορικά με τη διαμεσολάβηση της ΚΤΕ για την επίλυση των διαφορών. Τα αποτελέσματα της Συνθήκης του Λοκάρνο αποδείχθηκαν θετικά καθώς οι σχέσεις Γερμανίας και Γαλλίας βελτιώθηκαν σημαντικά και παράλληλα η Γερμανία προσχώρησε στην ΚΤΕ το 1926 (Νταβαρίνος, 2003). Συνεπώς τα εν λόγω γεγονότα συνέβαλλαν στην καλλιέργεια ενός κλίματος αισιοδοξίας για την διατήρηση και την προώθηση της ειρήνης στην γηραιά ήπειρο.

Αξίζει να σταθούμε στο γεγονός της αποχώρησης αρκετών κρατών που υποβάθμισαν το κύρος της και οδήγησαν στην σταδιακή και αναπόφευκτη κατάρρευση της. Αρχικά η απουσία συμμετοχής ισχυρών κρατών όπως οι ΗΠΑ που αποτέλεσαν τον εμπνευστή του φιλόδοξου αυτού εγχειρήματος αλλά και στη συνέχεια η αποχώρηση της Σοβιετικής και της Γερμανίας έπληξαν το γόητρο της. Επίσης πολλά κράτη μέλη απογοητεύθηκαν από τις δράσεις της καθώς ο πρωτεύων στόχος της, η εδραίωση της ειρήνης καταρρίφθηκε (Κούμας,2012). Η ιαπωνική εισβολή στην Ματζουρία το 1931, η ιταλική εισβολή στην Αιθιοπία το 1935 και η επεκτατική πολιτική της Γερμανίας εκτροχίασαν τη κατάσταση προκαλώντας ανεπανόρθωτες ζημιές στο οικοδόμημα της ΚΤΕ. Η δυσαρέσκεια κορυφώθηκε με αποτέλεσμα η Ιταλία να οδηγηθεί στην αποχώρηση ύστερα από την απορριπτική κριτική της Κοινωνίας των Εθνών για την εισβολή στη Ματζουρία. Επιπρόσθετα η παγκόσμια οικονομική ύφεση του 1929, το Μεγάλο Κράχ αποδιοργάνωσε την πολιτική κατάσταση θέτοντας νέες προτεραιότητες.
Οι τρέχουσες εξελίξεις απαιτούσαν εγρήγορση και απόλυτη συγκέντρωση θέτοντας εκτός προσκηνίου δευτερεύοντα ζητήματα. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό συνιστά το

ζήτημα της ανόδου ολοκληρωτικών και φασιστικών καθεστώτων που έκαναν δυναμικά την εμφάνιση τους[2]. Κατά επέκταση αρκετά κράτη άλλαξαν πολιτικό προσανατολισμό στρέφοντας το ενδιαφέρον τους προς αυτά τα καθεστώτα αποδοκιμάζοντας τις αξίες της ΚΤΕ που προασπίζεται την ειρήνη και τη διεθνή συνεργασία.

Από την άλλη πλευρά εκτός από τα σημαντικά μειονεκτήματα που παρατέθηκαν αξίζει να αναδείξουμε τα επιτεύγματα της καθώς καταγράφηκαν σπουδαίες επιτυχίες στο ενεργητικό της. Η προσπάθεια ίδρυσης ενός διεθνούς οικοδομήματος αποτέλεσε τη πρώτη προσπάθεια δημιουργίας οικουμενικά ενός διεθνούς οργανισμού παγκόσμιας εμβέλειας! Ο επόμενος διεθνής οργανισμός που τη διαδέχτηκε χρησιμοποίησε τη βάση της για να χτίσει εκ νέου το υπερεθνικό οικοδόμημα που σήμερα ονομάζεται ΟΗΕ. Παρά τις αντιξοότητες και τα μειονέκτημα της, η Κοινωνία των Εθνών προέκυψε ως αποτέλεσμα κοινής προσπάθειας παρακινώντας τα κράτη να συσπειρωθούν για να οικοδομήσουν έναν οργανισμό που θα μάχεται για την ειρήνη.

Η ΚΤΕ δεν ασχολούνταν αποκλειστικά με θέματα που συσχετίζονταν με τον πρωταρχικό σκοπό της καθώς οι δραστηριότητες επεκτάθηκαν σε ευρύτερους τομείς όπως η εργασία, η οικονομία αλλά και θέματα κοινωνικής φύσης. Το πρόβλημα της δουλείας εξακολουθούσε να υφίσταται όπως και το πρόβλημα της αποικιοκρατίας τα οποία απαιτούσαν άμεση επίλυση. Λόγου χάριν πρώην αποικίες της Γερμανίας δεν έγιναν ξανά αποικίες καθώς η ΚΤΕ κατάφερε να δημιουργήσει ένα καθεστώς κηδεμονίας ώστε να μην υποδουλωθούν ξανά από άλλο κράτος. Υπό την προστασία της ΚΤΕ η απομάκρυνση ενός ανάλογου σεναρίου έγινε εφικτή δίνοντας τους ελευθερία και καθεστώς προστασίας.

Ακόμη ένα επίτευγμα συνιστά η αποκλιμάκωση των προστριβών που ανιχνεύθηκαν τη δεκαετία του 1920 όπου με τη συμβολή της κατάφερε να προλάβει μια νέα σύγκρουση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού του γεγονός αποτελεί η περίπτωση Ελλάδας και Βουλγαρίας το 1924 όπως και η κρίση στα νησιά ‘Ααλαντ μεταξύ Σουηδίας και Φινλανδίας το 1920 . Τα νησιά Άαλαντ θεωρούνται φιλανδικά εδάφη με ένα βαθμό ανεξαρτησίας και αποστρατικοποίησης όπως ορίστηκε από την ΚΤΕ (Capital 27/05/2022). Κατοικούνται από Σουηδόφωνους πολίτες όμως συνιστά έκταση της φινλανδικής επικράτειας, γεγονός που οδήγησε σε αντιπαράθεση τα εμπλεκόμενα μέρη που διεκδικούν τη διοίκηση της. Για να επιλυθεί ειρηνικά το ζήτημα απευθύνθηκαν στη ΚΤΕ η οποία

[2] http://journals.cambridge.org/abstract_S0260210510000070

επέλεξε ένα καθεστώς αποστρατικοποίησης και εν μέρει ανεξαρτησίας στα νησιά τα οποία αναγνώρισε ως επέκταση της Φινλανδίας.
Η ελληνοβουλγάρικη κρίση που σημειώθηκε το 1924 και κορυφώθηκε το 1925 οδήγησε την Ελλάδα σε διεθνή κατακραυγή και έδρασε καταλυτικά για την Βουλγαρία η οποία εξήλθε από τη διεθνή απομόνωση που βίωνε εξαιτίας της ήττας της στον Α΄Παγκόσμιο. Το έναυσμα της προστριβής των δύο χωρών εντοπίζεται στο γεγονός μια δολοφονίας, όπου 17 σλαβόφωνοι χωρικοί έχασαν τη ζωή τους κοντά σε ένα χωρίο της Δράμας από τη πολιτοφυλακή Μικρασιατών προσφύγων (Πλουμίδης, 2006). Η κρίση μεταξύ των δύο χωρών δεν άργησε να κορυφωθεί όμως οι εντάσεις αποκλιμακώθηκαν χάρη στην επέμβαση της ΚΤΕ. Η Κοινωνία των Εθνών εξέτασε τα γεγονότα και αποφάσισε ότι η ευθύνη βαραίνει την Ελλάδα με επιπτώσεις οικονομικές καθώς έπρεπε να καταβάλει στη Βουλγαρία αποζημίωση με το ποσό να ανέρχεται τις 45.000 λίρες[3]
Σε αντίθεση με την αποτίμηση μιας θετικής δεκαετίας για την ΚΤΕ, η επόμενη δεκαετία του 1930 δεν είχε ανάλογα αποτελέσματα καθώς οι επόμενες κρίσεις που παρουσιάστηκαν δεν μπόρεσαν να αποφευχθούν. Την ευοίωνη δεκαετία του 1920 διαδέχθηκε μια σκληρή δεκαετία όπου οι διαμάχες σε μικρότερα κράτη δεν άργησαν να εμφανιστούν. Αυτή τη φορά τα εργαλεία της ΚΤΕ αποδείχθηκαν ατελέσφορα. Οι εστίες σύγκρουσης ανιχνεύονται ανάμεσα στη Βολιβία και τη Παραγουάη (Ηρακλείδης, 2014). Μήλο της έριδος συνιστούσε μια ακατοίκητη περιοχή όπου η σύρραξη διήρκησε τρία χρόνια (1932-1935).Από την άλλη πλευρά συντελέστηκε ο ισπανικός εμφύλιος (1936-1939) με τις επιπτώσεις του να είναι δραματικές σηματοδοτώντας ένα ντόμινο εξελίξεων. Η νίκη των εθνικιστικών δυνάμεων του Φράνκο οδήγησε την Ισπανία σε μια εποχή σκοταδισμού με τη δικτατορία να κυριαρχεί. Η μάχη ανάμεσα στους εθνικιστές που υποστηρίζονταν από την Ιταλία και τη Γερμανία και τους δημοκρατικούς με σύμμαχους τη Σοβιετική και τη Κομουνιστική Διεθνή τερματίστηκε με τη νίκη των εθνικιστών(Beevor, 2006).

Σκιαγραφώντας τις διαμάχες της δεκαετίας του 1930 γίνεται αντιληπτή η αδυναμία της ΚΤΕ να διαχειριστεί τις εν λόγω υποθέσεις που υπονόμευσαν την ισχύ της και την αποδιοργάνωσαν σε σημαντικό βαθμό. Οι επικείμενες συγκρούσεις μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων που σταδιακά οδήγησαν στον Β΄Παγκόσμιο Πόλεμο έδωσαν το τελικό χτύπημα

[3] Σαν σήμερα, ο ελληνοβουλγάρικος πόλεμος του 1925, https://www.sansimera.gr/articles/179

παρόλο που η κατάρρευση της σημειώθηκε λίγα χρόνια μετά την έναρξη του πολέμου(το 1946), τυπικά ο θάνατος της είχε συντελεστεί (Κουλούμπης, 1995). Εν κατακλείδι, εάν μπορούσαμε να επισημάνουμε τους σημαντικότερους λόγους αστοχίας την Κοινωνίας των Εθνών θα στεκόμασταν στα γεγονότα που παρουσιάστηκαν.

Το φιλόδοξο εγχείρημα μιας πρωτοποριακής ιδέας για τα δεδομένα της εποχής παρά τις καλές προθέσεις και το ιδεώδες που πρέσβευε εμπεριείχε αδυναμίες οι οποίες θα τοποθετούσαν εμπόδια στην άνθιση της. Επιπρόσθετα η δυναμική του Διεθνούς Δικαίου ήταν σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης χωρίς να έχει την αποδοχή και την αξία που κατέχει σήμερα. Στις διεθνείς σχέσεις οι κανόνες και οι νόρμες που απορρέουν από το Διεθνές Δίκαιο τηρούνται με αμοιβαίο σεβασμό (Cassese, 2012 σ. 83). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως η ΚΤΕ βρισκόταν απέναντι από τρεις επιθετικές και επεκτατικές χώρες που συνέβαλαν στην βαθμιαία αύξηση των εντάσεων με αποκορύφωμα το ξέσπασμα του ολέθριου Β΄Παγκόσμιου πολέμου το 1939.

2.4. Ο ΟΗΕ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξεταστεί ενδελεχώς η σύσταση του όπως και τα όργανα που τον συγκροτούν ώστε να γνωρίσουμε καλύτερα τον οργανισμό και τον τρόπο λειτουργίας του. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών συνιστά τον μεγαλύτερο διεθνή οργανισμό παγκόσμιας εμβέλειας με στόχο της προαγωγή της ειρήνης και τη διατήρηση ασφάλειας. Η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης όπως και οι διεθνείς συνεργασίες συνιστούν ορόσημα διότι αφενός οδήγησαν στην δημιουργία του και αφετέρου αποτελούν τον κύριο λόγο ύπαρξης του Καθώς οι παγκόσμιες προκλήσεις πληθαίνουν το πεδίο της δράσης του διευρύνεται για να αντιμετωπίσει ακανθώδη ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή, οι οικονομικές ανισότητες και οι προσφυγικές κρίσεις.

Με ισχυρό όπλο τη διπλωματία και την ανάπτυξη συνεργασιών επιδιώκεται η επίλυση των διενέξεων και η διασφάλιση της συλλογικής ασφάλειας (Ηρακλείδης, 2014, σ.153).Μία από τις σπουδαιότερες επιτυχίες του ΟΗΕ είναι η προαγωγή και η διαφύλαξη της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με σκοπό την ισχυροποίηση αξιών όπως η δικαιοσύνη και η ασφάλεια. (Ηνωμένα Έθνη, Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ). Αξίζει να αναφερθούμε στο γεγονός πως σήμερα αμφισβητούνται διότι η ισχύς και η εφαρμογή τους αποδεικνύεται πολύ συχνά αδύναμη(Heywood, 2013, σ.706).

Αξίζει επίσης να εξετάσουμε εάν η ειρήνη και η ασφάλεια συνιστούν τους πραγματικούς λόγους ύπαρξης του ή αποτελεί εργαλείο επιβολής των ισχυρότερων οικονομικά κρατών στα πιο αδύναμα;(Heywood, 2013, σ.707) Δεν είναι λίγοι οι επικριτές του έργου του καθώς τα μέσα που χρησιμοποιεί δεν είναι πάντα τελέσφορα με αποτέλεσμα το έργο του να αξιολογείται αρνητικά. Σήμερα οι προσφυγικές κρίσεις είναι διαδοχικές καθώς οι εντάσεις κλιμακώνονται διαρκώς οι πολεμικές συρράξεις αποδεικνύονται αναπόφευκτες και οι επιπτώσεις οικουμενικά καταστροφικές. Ποια η θέση του στους πολέμους που αυξάνονται και κατά πόσο είναι δυνατόν να συνεισφέρει απτά στην αποκλιμάκωση των προβλημάτων που επιφέρουν οι πόλεμοι;

Συχνά παρατηρείται σύγκρουση ανθρωπίνων και κρατικών δικαιωμάτων εξαιτίας της ανάπτυξης των ανθρωπιστικών επεμβάσεων (Ηρακλείδης,2014). Με πρόσχημα τη παροχή βοήθειας και τη διασφάλιση της ασφάλεια η επέμβαση του ήταν καθοριστική στη περίπτωση του Κοσόβου. Παρόλο αυτά ο ΟΗΕ αποτελεί τον μεγαλύτερο διεθνή οργανισμό που μετράει πολλές επιτυχίες στο ενεργητικό του αλλά εγείρει και προβληματισμούς αναφορικά με την τελεσφόρα διαχείριση των διεθνών προκλήσεων.
Η προσπάθεια για την επικράτηση της ειρήνης είναι μια συνεχής μάχη καθώς οι διενέξεις δεν επιλύονται πάντα ειρηνικά και τα κράτη καταλήγουν να επιλέξουν τις πολεμικές συγκρούσεις ώστε να επικρατήσει ο ισχυρότερος(Κουσκουβέλης, 2007, σ.169). Στη διεθνή σκακιέρα όπου η απειλή ενός νέου πολέμου δεν παύει να υφίσταται σημειώνεται ένας ατέρμων ανταγωνισμός θυμίζοντας εποχές Ψυχρού πολέμου.

Οι διεθνείς σχέσεις στο διεθνές άναρχο σύστημα όπου δεν υφίστανται θεσμοί για τον έλεγχο και την επιβολή της τάξης χαρακτηρίζονται από συμφωνίες αλλά και συγκρούσεις καθώς το κάθε κράτος επιδιώκει την επιβίωση του αλλά και την επικράτηση του έναντι των υπόλοιπων(Κουσκουβέλης,2007, σ.75).Παρατηρούμε ότι η διόγκωση της διεθνής αναρχίας έχει κερδίσει έδαφος ωθώντας πολλούς ερευνητές να στραφούν στη μελέτη του φαινομένου. Για αυτόν τον λόγο ο ρόλος του ΟΗΕ και της σπουδαιότητας του έργου του ως δεσμοφύλακας της ειρήνης κρίνεται ως πιο απαραίτητος από ποτέ.

Με τις ειρηνευτικές του αποστολές στοχεύει στην πρόληψη ώστε να αποκλιμακωθούν οι εστίες έντασης και να προχωρήσουν οι κυβερνήσεις σε διεθνείς συνεργασίες που θα εξαλείψουν τον κίνδυνο μιας σύγκρουσης. Επιπρόσθετα αναλαμβάνει να διαχειριστεί παγκόσμιες κρίσεις αναφορικά με το περιβάλλον, όπως η κλιματική αλλαγή και οι

επιπτώσεις της αλλά και κρίσεις στον τομέα της υγείας με την πιο πρόσφατη το 2020 και το ξέσπασμα της πανδημίας του Covid-19[4]. Οι πολεμικές διαμάχες και η τρομοκρατία αφενός αποτελούν φλέγον ζήτημα αφετέρου όμως υφίστανται ετερόκλητες απειλές που προκαλούν κλυδωνισμούς στην παγκόσμιας ασφάλεια. Ο ΟΗΕ παρεμβαίνει καθοριστικά στον χώρο των διεθνών σχέσεων μεσολαβώντας ως διαιτητής προάγοντας την ειρήνη και την ευημερία. Με πυξίδα την θωράκιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων καθώς παρατηρείται σύγκρουση τους με τα συμφέροντα των κρατών επιδιώκει να εξασφαλίσει την προστασία της ανθρώπινης ζωής(Χριστόπουλος, 2015).

Οι απειλές που καλείται να αντιμετωπίσει ποικίλλουν καθώς οι κίνδυνοι της εποχής που διανύουμε έχουν μεταβληθεί. Το οργανωμένο έγκλημα, η τρομοκρατία και ο κυβερνοπόλεμος συνιστούν μερικές συνιστάμενες που θέτουν σε κίνδυνο το οικοδόμημα της παγκόσμιας ασφάλειας όπου οι κλιματική αλλαγή και οι πανδημίες επελαύνουν. (Αλβανού, 2022) Επιδιώκεται μια κριτική αξιολόγηση του έργου του στις αλλεπάλληλες κρίσεις καθώς και στις αλλαγές που έχουν σημειωθεί ώστε να συμβαδίζει με την σύγχρονη εποχή και τις απαιτήσεις της. Ένας συνοπτικός απολογισμός των μελετών που έχουν εστιάσει εώς σήμερα στο θέμα θα βοηθήσει να κατανοηθεί διεξοδικά η υπόθεση της μελέτης.

Αξιοσημείωτο συνιστά το γεγονός ότι έχει επέμβει καθοριστικά σε διάφορες συγκρούσεις ώστε να συνδράμει στον τερματισμό τους και να προστατεύσει τους λαούς που κινδυνεύουν. Αφενός σημειώνονται επιτυχείς ειρηνευτικές αποστολές, αφετέρου δεν είναι πάντα εφικτό η έκβαση μιας επέμβασης να αποφέρει καρπούς. Συνάγουμε το συμπέρασμα ότι ο ΟΗΕ έχει δημιουργήσεις πολλές προσδοκίες καθώς το όραμα του κλονίζεται εξαιτίας των αυξανόμενων προκλήσεων που αντιμετωπίζει οικουμενικά η ανθρωπότητα.

2.5. Η Χάρτα των Ηνωμένων Εθνών

Ο ΟΗΕ ή αλλιώς Ηνωμένα Έθνη ο οποίος αναδείχθηκε διάδοχος της Κοινωνίας των Εθνών ιδρύθηκε το 1945 και μέχρι σήμερα δεσπόζει στη διεθνή σκακιέρα κατέχοντας περίοπτη θέση στις πολιτικές εξελίξεις παγκοσμίως. (Παλαιογιάννης, Γιαλλουρίδης,

[4] UNRIC, https://unric.org/en/?s=COVID19

2009) Το όνομα που δόθηκε στον νέο διεθνή οργανισμό δόθηκε από τον τότε Πρόεδρο των ΗΠΑ, Ρούσβελτ όπου το 1942 υπογράφηκε από 26 κράτη η <<Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών>> όπου συσπειρώθηκαν ενάντια στις δυνάμεις του Άξονα που συγκροτούν η Γερμανία-Ιταλία-Ιαπωνία με στόχο την εξολόθρευση τους. (Ηρακλείδης, 2014, σ.145) Η διάφορα που είχε με τον προκάτοχο της έγινε νωρίς αντιληπτή καθώς ο αριθμός των μελών ανερχόταν στους 51(σήμερα ο αριθμός έχει εκτιναχθεί στα 193 μέλη) με καθοριστικό γνώρισμα το γεγονός ότι μόνο εννέα κράτη ήταν ευρωπαϊκά. Συνεπώς μιλάμε πλέον για έναν παγκόσμιο οργανισμό και όχι ως επί το πλείστον ευρωπαϊκό θεσμό.

Επίσημα δημιουργήθηκε την ημέρα επικύρωσης της Χάρτας του ΟΗΕ στις 24 Οκτωβρίου το 1945 από την πλειοψηφία των 51 ιδρυτικών μελών της και έκτοτε η μέρα αυτή εορτάζεται ετησίως καθώς θεωρείται σπουδαία ημέρα για την ανθρωπότητα. Όπως επισημαίνεται από την επιλογή της ονομασίας της, στόχος του οργανισμού αποτελεί η συνένωση των κρατών ώστε να διασφαλιστεί η παγκόσμια ειρήνη και η ασφάλεια.
Ο Χάρτης του ΟΗΕ συνιστά άτυπα ένα Σύνταγμα για την παγκόσμια κοινωνία όπου καταγράφονται οι σκοποί του. Με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα τους διεθνείς κανόνες προάγεται η ειρήνη και η κοινωνική ευημερία καθολικά. Η μέριμνα για την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των κρατών με έρεισμα την αμοιβαία πίστη σε ηθικές αξίες όπως η ισότητα και η αυτοδιάθεση των λαών συγκροτούν την ιδέα της προώθησης της συνεργασίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνιστά το γεγονός ότι τα κράτη μέλη συνεργάζονται σε πληθώρα ζητήματα ώστε να διαχειριστούν από κοινού ζητήματα που συσχετίζονται με την οικονομία ή το περιβάλλον (Heywood, 2013,σ. 723).

Ο ΟΗΕ συνιστά πολύτιμο εργαλείο των Εθνών για να υλοποιήσουν τους στόχους τους. Τα κράτη οφείλουν να συμμορφώνονται στις διεθνείς νόρμες και να λειτουργούν με βάση τους κανόνες που έχουν οι ίδιοι δημιουργήσει. Επιπρόσθετα η απειλή και η χρήση βίας αποτελούν αθέμιτο μέσο καθώς η διπλωματία λειτουργεί καταλυτικά για να εξαλείψει πιθανές συγκρούσεις. Τα ειρηνικά μέσα συνιστούν πολύτιμο εργαλείο προσφέροντας ένα γόνιμο έδαφος συνεργασίας[5].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΟΗΕ

[5] https://unric.org/el/%ce%b4%ce%b9%ce%b5%ce%b8%ce%bd%ce%ad%cf%82-%ce%b4%ce%af%ce%ba%ce%b1%ce%b9%ce%bf/

3.1 Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ

Στην παρούσα ενότητα θα ασχοληθούμε με τη δομή του ΟΗΕ για να γνωρίσουμε και να ερευνήσουμε τα όργανα που τον απαρτίζουν καθώς είναι αρμόδια για το έργο που παράγει ο οργανισμός. Το Συμβούλιο ασφάλειας του ΟΗΕ είναι επιφορτισμένο με τον ρόλο του εγγυητή της ειρήνης και τη διατήρηση της διεθνούς ασφάλειας. Απαρτίζεται από δεκαπέντε μέλη όπου τα πέντε μέλη είναι μόνιμα και έχουν δικαίωμα βέτο. Οι ΗΠΑ, Γαλλία, Ρωσία(μέχρι το 1991 τη Σοβιετική Ένωση), Κίνα (μέχρι τι 1971, την Δημοκρατία της Κίνας ή <<Ταιβάν>>) και μεγάλη Βρετανία συγκροτούν το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Αξίζει να υπογραμμίσουμε το γεγονός πως εάν υπάρχει ασυμφωνία τα πέντε μόνιμα μέλη έχουν την δικαιοδοσία να απορρίψουν τις αποφάσεις των άλλων μελών(Heywood, 2013 σ. 711).Όσον αφορά τα υπόλοιπα μη μόνιμα μέλη η επιλογή τους καθορίζεται από τη Γενική Συνέλευση μέσω της οποίας υλοποιείται η εκλογή τους. Η θητεία των μη μελών έχει διάρκεια μια διετία συνεπώς μετά τη λήξη της ξεκινάνε οι διαδικασίες εκλογής των επόμενων μελών που θα εργαστούν σε αυτές τις θέσεις.

Στις αρμοδιότητες του συγκαταλέγεται η ικανότητα να επεμβαίνει καθοριστικά ώστε να επαναφέρει την ειρήνη όποτε κρίνεται απαραίτητο και αναγκαίο. Συνεπώς οργανώνει ειρηνευτικές αποστολές που αποσκοπούν στην διευθέτηση των προβλημάτων που θέτουν σε κίνδυνο την ειρήνη. Επιπρόσθετα οι αποφάσεις που λαμβάνει είναι δεσμευτικές για αυτό οφείλουν να τηρούνται καθώς σε αντίθετη περίπτωση ελλοχεύει ο κίνδυνος αποπομπής του μέλους που παρεκκλίνει και δεν σέβεται τις αποφάσεις του. Εκτός από την ικανότητα να απομακρύνει μέλη δύναται επίσης να επιβάλει οικονομικές κυρώσεις καθώς οι δραστηριότητες του εκτείνονται σε πολλαπλά επίπεδα.

Εξετάζοντας ενδελεχώς τον ρόλο του παρατηρούμε ότι αν και η βασική του ευθύνη είναι η διατήρηση και η αποκατάσταση της ειρήνης τα πεδία δράσης του είναι πολυεπίπεδα διαδραματίζοντας κομβικό ρόλο. Στις διεθνείς σχέσεις ο ρόλος της διπλωματίας συνιστά καθοριστικός καθώς προάγει τις αρμονικές σχέσεις και την διεθνή συνεργασία με σεβασμό στις αρχές του Διεθνούς Δικαίου. Συγχρόνως οι διαπραγματεύσεις λειτουργούν ως δίαυλος επικοινωνίας και επίλυσης των προβλημάτων συνιστώντας το μοναδικό θεμιτό μέσο αποκλιμάκωσης των εντάσεων. Συνάγουμε το συμπέρασμα ότι απώτερος στόχος είναι η

αποφυγή ενός νέου ολοκληρωτικού πολέμου που θα διαλύσει και θα διαιρέσει τον κόσμο σε στρατόπεδα θέτοντας για ακόμη μια φορά σε κίνδυνο την ανθρωπότητα.

3.2. Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Η Γενική Συνέλευση η αλλιώς το Κοινοβούλιο των εθνών συνθέτει το αντιπροσωπευτικό όργανο του οργανισμού που λαμβάνει αποφάσεις και επιμελείται τη χάραξης της πολιτικής του. Συγκροτήθηκε σύμφωνα με την Χάρτα του ΟΗΕ και περιλαμβάνει όλα τα κράτη μέλη που διαμορφώνουν τον θεσμό. Όλα τα μέλη έχουν μία ψήφο συνεπώς υπάρχει ισότητα στα δικαιώματα τους. Στα καθήκοντα της παρατηρείται η συζήτηση θεμάτων της Χάρτας του ΟΗΕ όπως και η λήψη αποφάσεων σε πλειάδα κρίσιμων θεμάτων. Επιπλέον στον τομέα των οικονομικών εγκρίνει η τροποποιεί τον προϋπολογισμό του οργανισμού καθώς τίθενται υπό εξέταση οι ετήσιες δαπάνες και οι συνεισφορές των κρατών μελών. Ακόμη, είναι υπεύθυνη για την επιλογή των δέκα μη μόνιμων μελών που απαρτίζουν το Συμβούλιο Ασφαλείας και μαζί με το Συμβούλιο Ασφαλείας εκλέγουν τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ και τους δικαστές του Διεθνούς Δικαστηρίου. (Heywood, 2013 σ. 711).

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται έχουν τη μορφή σύστασης αναδεικνύοντας την αδυναμία υποχρεωτικής εφαρμογής τους. Είναι αναγκαίο να επισημάνουμε ότι είναι απαραίτητη η πλειοψηφία 2/3 για να παρθεί οποιαδήποτε απόφαση. Τέλος αποδεικνύεται ότι δεν συνιστά νομοθετικό παράγοντα αλλά ούτε παρεμβατικό καθώς δεν επεμβαίνει στις υποθέσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας ή του Γενικού Γραμματέα. Ως αποτέλεσμα αυτού του γεγονότος γίνεται αντιληπτό ότι το κάθε όργανο συντελεί διαφορετικό ρόλο και έχει διακριτή θέση στον οργανισμό. Η αγαστή συνεργασία τους οδηγεί σε συλλογικά οφέλη και ενισχύει τη θέση του ΟΗΕ διεθνώς.

3.3. Η ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Θέτοντας υπό μελέτη τη θέση της Γενικής Γραμματείας παρατηρούμε ότι διαδραματίζει δευτερεύον ρόλο καθώς κατά κύριο λόγο ενεργεί για τα άλλα δύο όργανα του θεσμού θέτοντας σε εφαρμογή τις πολιτικές τους. Συγκροτεί τον διοικητικό οργανισμό όπου το πεδίο της δράσης της συνιστούν η μέριμνα για εύρυθμη λειτουργία του οργανισμού και των λοιπών δραστηριοτήτων. Εκτελεί τις εργασίες της στην Νέα Υόρκη όπου εδράζεται ο ΟΗΕ παρόλο αυτά κατέχει διάχυτες θέσεις σε πολλά σημεία του χάρτη προσφέροντας

εργασίας σε έναν σημαντικό αριθμό ανθρώπων. Σύμφωνα με επίσημες πηγές ο αριθμός των εργαζομένων της ανέρχεται στους 40.000 γεγονός που αποδεικνύει ότι είναι ένα μεγάλο εργατικό δίκτυο.

Ο γενικός γραμματέας που συνιστά το πρόσωπο αντιπροσώπευσης της γενικής γραμματείας διεκπεραιώνει παράλληλα και το κύριο αντιπρόσωπο του ΟΗΕ. Κατά επέκταση ορίζεται ως το ανώτερο διευθυντικό στέλεχος στη βαθμίδα αξιωμάτων. Η επιλογή του υλοποιείται μέσα από κοινή συμφωνία του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης όπου καθορίζεται το πρόσωπο που θα διατελέσει τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ (Heywood, 2013 σ.711). Η διάρκεια της θητείας του προβλέπεται πενταετής με τη δυνατότητα της ανανέωσης να μην είναι απαγορευτική. Εν κατακλείδι, ο ρόλος του σκιαγραφείται ως γραφειοκρατικός εξαιτίας της φύσης των αρμοδιοτήτων του , όπου ασχολείται με τις υλοποιήσεις προγράμματα και τις εισηγήσεις που γίνονται από τον γενικό γραμματέα.

Τέλος το οικονομικό και κοινωνικό συμβούλιο (ECOSOC) δραστηριοποιείται σε πολλαπλά επίπεδα καθώς είναι επιφορτισμένο με τον ρόλο διαχείρισης ζητημάτων οικονομικής και κοινωνικής φύσης. Η Γενική Συνέλευση καθίσταται υπεύθυνη για την εκλογή των 54 μελών που πρόκειται να συγκροτήσουν το Συμβούλιο. Κατά κύριο ρόλο φροντίζει τον συντονισμό των εργασιών στα δύο επίπεδα όπου εργάζεται, στο οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο αλλά μεριμνά για την διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας και άλλων προγραμμάτων καθώς ο ΟΗΕ ασχολείται με μια ευρεία γκάμα δραστηριοτήτων καλύπτοντας ποικίλους τομείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ

4.1 Τα ανθρώπινα δικαιώματα

Τα Ηνωμένα Έθνη δραστηριοποιούνται ενεργά στον τομέα των ανθρώπινων δικαιωμάτων καθώς ως διεθνής οργανισμός που εργάζεται για την οικοδόμηση της ειρήνης μάχεται σθεναρά για την υπεράσπιση τους. Στο παρόν κεφάλαιο θα αναλύσουμε την σημασία τους και τη θέση τους στο πολιτικό γίγνεσθαι. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν ορόσημο για τον 20^{ο} αιώνα καθώς η εδραίωση τους προέκυψε μετά από πολλές συγκρούσεις. Η ελευθερία και η ισότητα συνιστούν αναφαίρετα δικαιώματα που έχει κάθε άτομο εξαιτίας της ανθρώπινης φύσης του. Η κατοχύρωση τους συνταγματικά αποδεικνύει έμπρακτα τη σημασία τους για τον νομικό πολιτισμό. Η πολιτική των κρατών επηρεάζεται από τα

ανθρώπινα δικαιώματα καθώς είναι κατοχυρωμένα συνταγματικά και έχουν νομική ισχύ(Cassese, 2012 σ.441). Παρόλο που τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι συνταγματικά θεμελιωμένα το φαινόμενο της υποβάθμισης και της αμφισβήτησης τους παρουσιάζει αμείωτο ενδιαφέρον. Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός πως εκτός από την κάλυψη τους από το νομικό πλαίσιο, διάφοροι οργανισμοί και κατεξοχήν ο ΟΗΕ εντείνει τις προσπάθειες για μεγαλύτερες δράσεις.

Σκοπός των εν λόγω ενεργειών είναι η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση από τα κράτη ώστε να μειωθεί το φαινόμενο καταπάτησης δικαιωμάτων διάφορων ομάδων όπως οι γυναίκες η οικονομικά ευάλωτοι. Σύμφωνα με τον Ο. Schachter τα ανθρώπινα δικαιώματα συνιστούν ταυτόχρονα αιτία ειρήνης και πολέμου. (Χριστόπουλος, 2002) Σύμφωνα με τη Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ << Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ίσοι και ισότιμοι και έχουν τα ίδια δικαιώματα>> (1948, άρθρο 1)

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν κατάκτηση του πολιτισμού μας καθώς ο 20^{ο}ς αιώνας αποτέλεσε ορόσημο για τη μεταγενέστερη συμβολή τους στο Διεθνές και Συνταγματικό δίκαιο κάθε χώρας. Συνιστούν οικουμενικά και θεμελιώδη καθώς είναι αναφαίρετα και δεν έχουν διαβαθμίσεις. Όλοι οι άνθρωποι λόγω της ανθρώπινης φύσης τους ανεξαρτήτως φυλής ή οικονομικής θέσης είναι ίσοι στον νόμο και έχουν τα ίδια δικαιώματα.Μία από τις σπουδαιότερες επιτυχίες του ΟΗΕ είναι η προαγωγή και η διαφύλαξη της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με σκοπό την ισχυροποίηση αξιών όπως η δικαιοσύνη και η ασφάλεια(Ηνωμένα . Σήμερα αμφισβητούνται διότι η ισχύς και η εφαρμογή τους αποδεικνύεται πολύ συχνά αδύναμη. Επιπρόσθετα παρατηρείται σύγκρουση ανθρωπίνων και κρατικών δικαιωμάτων εξαιτίας της ανάπτυξης των ανθρωπιστικών επεμβάσεων(Heywood Andrew, 2013 σ.537).

Σύμφωνα με τον Andrew Heywood (2013) τα ανθρώπινα δικαιώματα επηρεάζουν τη πολιτική σε εσωτερικό αλλά και εξωτερικό επίπεδο. Οι κυβερνήσεις είναι υπεύθυνες για τη προστασία τους διότι κατοχυρώνονται συνταγματικά και έχουν νομική ισχύ ενώ και σε διεθνές επίπεδο μέσω διακηρύξεων, συνεργασιών και κοινών συμφωνιών διασφαλίζεται η προάσπιση τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι η Χάρτα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ συνιστά ένα μέσο άσκησης πίεσης στα κράτη, αν και έχει μορφή εθιμοτυπικού διεθνούς δικαίου η ισχύς του δεν παύει να θεωρείται νομικά δεσμευτική. Ως επακόλουθο η δικαιοδοσία των κρατών περιορίζεται διότι δύναται να παραπεμφθούν και να αντιμετωπίσουν διεθνείς κυρώσεις (Heywood Andrew, 2013

σελ.538).Στο σημείο αυτό οφείλουμε να υπογραμμίσουμε ένα οξύμωρο γεγονός : οι ίδιοι οι κρατικοί δρώντες είναι αυτοί που δημιουργούν συμφωνίες προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά είναι και οι ίδιοι που συχνά καταπατούν τα δικαιώματα των πολιτών τους.

Αξιολογείται ως θεμιτός ο πόλεμος όταν συντρέχουν ειδικοί λόγοι; Σε αυτή τη περίπτωση το κράτος που υφίσταται το πλήγμα έχει το δικαίωμα να υπερασπιστεί την επικράτεια του και συνεπώς τους πολίτες του. Θεωρείται νόμιμο δικαίωμα στην αυτοάμυνα και η βία δικαιολογείται υπό αυτό το πρίσμα (Ηρακλείδης, 2014). Η πλειονότητα των δρώντων ακολουθεί μια ήπια στρατηγική όπου δεν επιλέγονται πολεμικές συρράξεις συνεπώς φανερώνεται μια προτίμηση σε θεσμικές αλλαγές δίχως την ανταλλαγή πυρών. Παρόλο αυτά οι συγκρούσεις δεν ατονούν και τα παραδείγματα δεν εκλείπουν. Λόγου χάριν η εισβολή της Ρωσίας στην Κριμαία και αντίστοιχα η εισβολή των ΗΠΑ σε Αφγανιστάν/Ιράκ Συνάγουμε το συμπέρασμα ότι σήμερα οι ανεπτυγμένες χώρες δεν λαμβάνουν τόσο εύκολα την απόφαση απόβασης σε ένα ξένο έδαφος επιδιώκοντας την ήπια πολιτική ρεβανσισμού, αποφεύγοντας τις επώδυνες επιπτώσεις ενός πολέμου.

Σύμφωνα με τους φιλελεύθερους όταν σημειώνεται αλληλεξάρτηση μεταξύ κρατών είναι λογικό τα εν λόγω κράτη να οδηγηθούν σε σύναψη συμμαχίας ώστε να επωφεληθούν και οι δύο πλευρές από τα πλεονεκτήματα της κοινής συμφωνίας. Έτσι λοιπόν συνάγουμε το συμπέρασμα πως όταν ο ένας εξαρτάται από τον άλλον υπάρχει όφελος να είναι κοντά του ως σύμμαχος και όχι ως εχθρός. Η διατήρηση της ειρήνης εξασφαλίζεται εν μέρει μέσω της αλληλεξάρτησης όμως αυτό δεν είναι αρκετό ώστε να αποφευχθεί ένας εν δυνάμει πόλεμος. Το ενδεχόμενο μια σύγκρουσης δεν εκλείπει ποτέ, συνεπώς τα κράτη κινητοποιούνται ώστε να απαλειφθεί αυτή η εκδοχή (H.Bull, 2002 σ.208). Η συνεργασία και η ειρήνη απορρέουν από τον σεβασμό προς την αυτοκυριαρχία και ανεξαρτησία.

Οι Φιλελεύθεροι ως πιο αισιόδοξοι υποστηρίζουν πως ο κόσμος είναι πλουραλιστικός . Η πίστη στην λογική που χαρακτηρίζει και διαφοροποιεί την ανθρώπινη φύση οδηγεί την κοινωνία στη συνεργασία. Η κοινωνία εξελίσσεται μέσα από την προαγωγή της προόδου. Μέσω της αλληλεξάρτησης και της διασυνδεσιμότητας οι διαφορετικοί δρώντες του διεθνούς συστήματος επηρεάζουν την παγκόσμια πολιτική. Σήμερα η πολιτική που ακολουθούν τα κράτη χαρακτηρίζονται από ειρηνόφιλες προσεγγίσεις καθώς λειτουργούν σαν δίκτυα, δημιουργώντας συμμαχίες και κοινές στρατηγικές που διαμορφώνονται από κοινούς στόχους (Heywood, 2013). Επιπρόσθετα οι διαπραγματεύσεις διαδραματίζουν

αποφασιστικό ρόλο στην μείωση των αντιπαραθέσεων. Η προσφυγή στον πόλεμο συνιστά την ύστατη επιλογή, μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις όταν τα άλλα μέσα έχουν αποτύχει διαφορετικά δεν δικαιολογείται(Heywood,2013). Με βάση την φιλελεύθερη ιδεολογία τα κράτη προτιμούν την αποκόμιση απόλυτων κερδών καθώς στοχεύουν στην υλοποίηση συμμαχιών όπου μέσω μιας συνεργασίας είναι πιθανότερο να αποδοθούν μεγαλύτερα κέρδη. Καθίσταται δύσκολο να προσπαθεί συνεχώς ένας να επιτύχει τα μέγιστα ενώ δύναται να συνταχθεί συνεργασία όπου υφίστανται κοινοί στόχοι.

Μετά τη Συνθήκη της Βεστφαλίας για την αποφυγή των συγκρούσεων τα κράτη έχουν επιλέξει τη διπλωματία και ως μέσο επίτευξης συμφωνιών και μείωσης των εντάσεων(Α. Ηρακλείδης, 2019 σ. 174). Είναι πλέον σαφές πως η πολεμική σύρραξη δεν επιλύει τις αντιθέσεις αλλά αντιθέτως τις κλιμακώνει οδηγώντας την κοινωνία στο χάος με οδυνηρές επιπτώσεις οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά. Στις διεθνείς σχέσεις, τα κράτη που διαβλέπουν σε κοινούς στόχους προβαίνουν σε συμφωνίες καθώς συμπεραίνουν πως θα επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα μόνο μέσω <<της ισχύς εν τη ενώσει>>. Συνεπώς οδηγούμαστε στο συμπέρασμα πως τα κράτη στοχεύουν στην διατήρηση/βελτίωση της θέση τους στον παγκόσμιο χάρτη και την διατήρηση της ανεξαρτησία τους με την απομάκρυνση του φόβου εξωτερικής παρέμβασης σε εθνικά ζωτικά ζητήματα(Η.Κουσκουβέλης,2004 σ.344).

4.2. ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

Ένα κρίσιμο κεφάλαιο στη μελέτη μας συνιστά το αμφιλεγόμενο θέμα των ανθρωπιστικών επεμβάσεων καθώς διαμάχες προκαλούνται εξαιτίας αυτής την εξαίρεσης σε υποθέσεις τρίτων κρατών. Τα Ηνωμένα Έθνη με το πρόσχημα των ανθρωπιστικών επεμβάσεων έχουν επέμβει για να συνδράμουν σε περίοδο συγκρούσεων ώστε να διασφαλίσουν την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Οι ανθρωπιστικές επεμβάσεις θεωρούνται αμφισβητούμενες καθώς με βάση το Διεθνές Δίκαιο όπου η κρατική επικυριαρχία είναι αδιαμφισβήτητη και ακλόνητη οι ανθρωπιστικές επεμβάσεις ευνοούνται μόνο σε ειδικές περιπτώσεις.

Υπό το πρίσμα της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας δικαιολογούνται στον βαθμό που οι προθέσεις παρακινούνται από το αίσθημα ευθύνης για τις ζωές όσων κινδυνεύουν. Εν αντιθέσει των κινήτρων τα αποτελέσματα και κατά επέκταση οι συνέπειες δεν είναι πάντα θετικά καθώς σημειώνονται αντιδράσεις αναφορικά με τις αρχές που πρέπει να τηρούνται.

Η έννοια της υπεύθυνης κυριαρχίας στηρίζεται στη θεωρία όπου το κράτος πρέπει να αντιμετωπίζεται ως <<υπηρέτης των πολιτών του, και όχι το αντίθετο>>(Annan,1999 σ. 198). Η κρατική κυριαρχία εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο το κράτος μεταχειρίζεται τους πολίτες του καθώς η εξουσία του κράτους απορρέει από τα κυρίαρχα άτομα.

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο γεγονός πως όταν ο λαός που κινδυνεύει δεν έχει την επιλογή και την δυνατότητα να αντιδράσει και να υπερασπιστεί κατά μόνας τον εαυτό του η διεθνής κοινότητα οφείλει να ενεργήσει ώστε να τερματιστούν οι αδικίες που υφίσταται(Hehir,2013 σ. 236).Συνεπώς οι ανθρωπιστικές επεμβάσεις πραγματοποιούνται σε περιοχές όπου εκλείπει η δημοκρατία και επικρατεί η δικτατορία ή ο απολυταρχισμός.

Σε αυτές τις περιπτώσεις τα δικαιώματα των πληθυσμών καταπατώνται καθώς δεν υφίσταται η αναγνώριση των δικαιωμάτων τους. Η διάδοση της δημοκρατίας συνιστά συλλογικός στόχος καθώς είναι συνυφασμένη με την ειρήνη και δεν νοείται ειρήνη σε έναν κόσμο όπου απουσιάζουν οι δημοκρατικοί μηχανισμοί. Στόχος συνιστά η δημιουργία μιας κοινωνίας που θα λειτουργεί με σεβασμό στην υπέρτατη αξία της ελευθερίας και της δημοκρατίας όπου η ειρήνη θα έχει γερά θεμέλια. Αξίζει να τονιστεί το γεγονός πως μια μικρή εστία σύρραξης δύναται να διογκωθεί και να αποκτήσει μεγαλύτερη έκταση με αποτέλεσμα να οδηγηθούμε σε έναν περιφερειακό πόλεμο. Τα ανεπίλυτα προβλήματα συσσωρεύονται και καταλήγουν να μετατρέπονται σε συλλογικά ζητήματα. Για να αναχαιτιστεί ένας πιθανός περιφερειακός πόλεμος ενθαρρύνεται η ανάληψη ανθρωπιστικής επέμβασης καθώς οι συνέπειες θα είναι δυσμενείς.

Ένα άλλο ζήτημα που πρέπει να αναδειχθεί επικεντρώνεται στις κοινές αξίες, τους στόχους και το όραμα που έχουν από κοινού τα κράτη καθώς έχουν θεσπίσει αρχές που θα διέπουν και θα ορίζουν τις σχέσεις τους. Απόδειξη αυτού του γεγονότος συνιστά η ανάπτυξη της διπλωματίας και η προαγωγή του Διεθνούς Δικαίου βάσει του οποίου λειτουργεί η διεθνής κοινωνία. Η σύμπραξη και η προσχώρηση σε συνεργασίες σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος αποτελεί πάγια επιλογή. Γίνεται πλέον αντιληπτό ότι τα κράτη δεν μπορούν να διαχειριστούν χωρίς εξωτερική αρωγή πλειάδα σύγχρονων προβλημάτων όπως η τρομοκρατία, οι συνεχείς προσφυγικές κρίσεις αλλά και περιβαλλοντικά ζητήματα.
Μέσω των ανθρωπιστικών επεμβάσεων αναδεικνύεται η ανάγκη να προστατευθούν όσα έχουν οικοδομηθεί έπειτα από πολλές ζυμώσεις και προστριβές καθώς οι πόλεμοι του

παρελθόντος άφησαν το στίγμα τους και κατεύθυναν τις πολιτικές δυνάμεις σε αναθεωρήσεις. Λειτουργώντας με τον κοινό κώδικα αξιών που αποσκοπεί στον σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, στην επικράτηση της ειρήνης και στην ανεμπόδιστη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών οι επεμβάσεις δικαιολογούνται και αποκτούν ισχυρό έρεισμα (Hehir,2013). Η ευδαιμονία είναι αδύνατον να κυριαρχήσει όταν οι διαφορές δεν επιλύονται με ειρηνικές μεθόδους . Συνεπώς οι ανθρωπιστικές επεμβάσεις συμβάλλουν αποφασιστικά καθώς οι συγκρούσεις δεν έχουν εθνικά σύνορα όταν ελλοχεύει ο κίνδυνος πρόκλησης ζημίας σε έναν ανυπεράσπιστο λαό. Όταν δεν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις η ανάληψη στρατιωτικής δράσης αποδεικνύεται μονόδρομος εφόσον δεν γίνει δυσχερέστερη η τρέχουσα κατάσταση.

Αξίζει να σταθούμε στο γεγονός πως αρκετές επεμβάσεις αποδείχθηκαν ανεπιτυχείς εξαιτίας πολλαπλών παραγόντων. Ο γρήγορος σχεδιασμός τους ανέδειξε την πρόχειρη οργάνωση η οποία συνδυαστικά με την έλλειψη πόρων δεν κατάφεραν να υλοποιήσουν την ανοικοδόμηση των κρατών όπου αναπτύχθηκε το πεδίο μάχης. Η οικοδόμηση της ειρήνης με πυρήνα την αποτροπή και την αναχαίτιση των εστιών διαμάχης συνιστά αέναος αγώνας που πρέπει να αποβλέπει σε μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Οι γρήγορες κινήσεις παρουσιάζονται απερίσκεπτες και προκαλούν μεγαλύτερα δεινά καθώς οι χειρισμοί απαιτείται να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί (Macqueen,2011). Εξαιτίας της απαίτησης της διεθνής γνώμης να μεσολαβήσει ο ΟΗΕ για να παράσχει βοήθεια οι προσπάθειες του δεν ευοδώθηκαν, ως επακόλουθο αυτού του γεγονός ήταν να βρεθεί αντιμέτωπος με σφοδρή κριτική και δριμείς κατηγορίες για την ευθύνη που ανέλαβε.

Οι τοπικές εξεγέρσεις σε Αφγανιστάν και Ιράκ που προκλήθηκαν εξαιτίας της εμπλοκής του οδήγησαν σε πολιτική αστάθεια καθώς ο λαός δεν εισέπραξε θετικά την αποστολή του αποδοκιμάζοντας τις ενέργειες του. Η αναζωπύρωση των εντάσεων μπορεί να αποβεί μοιραία καθώς μοναδικά θύματα αποτελούν οι άνθρωποι που βιώνουν τις επιπτώσεις λανθασμένων πολιτικών επιλογών. Εν τέλει συνάγουμε το συμπέρασμα πως η ανάληψη της ευθύνης πρέπει να υλοποιείται συνειδητά με γνώμονα την προστασία της ανθρώπινης ζωής δίχως να επιδιώκει να προκαλέσει περαιτέρω αναταραχές στις πληγείσες περιοχές.

Παρατηρείται η υιοθέτηση αξιών που σχετίζονται με την ηθική προσέγγιση των πραγμάτων ώστε να μετριαστεί η κρισιμότητα της κατάστασης και να θεωρηθεί απαραίτητη και χρήσιμη η μεσολάβηση εξωτερικών δυνάμεων στην διευθέτηση διενέξεων (Dunne and Wheeler,1999). Αποδεικνύεται ότι οι εντάσεις που κλιμακώνονται συνιστούν

καθοριστικές όχι μόνο για τις εμπλεκόμενες πλευρές αλλά συνολικά για όλους καθώς η προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων πρέπει να αποτελεί συλλογική ευθύνη. Η υποχρέωση της διαφύλαξης τους απορρέει από το Διεθνές Δίκαιο και νομιμοποιεί τις ανθρωπιστικές επεμβάσεις υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στο ζήτημα ώστε να μην διευρυνθεί το πλαίσιο και οδηγηθούμε σε αλόγιστη κατάχρηση(Donelly,2003).

Άξιο αναφοράς συνιστά το γεγονός πως όταν κρίνεται απαραίτητο για να αντιμετωπιστεί η απειλή και κατά επέκταση να ενδυναμωθεί η θωράκιση της χώρας που δέχεται επίθεση, η επιλογή της αντεπίθεσης νοείται ως αυτοάμυνα από επίθεση και νομιμοποιείται υπό προϋποθέσεις. Ο πόλεμος στη προκειμένη περίπτωση είναι ευρέως γνωστός ως <<δίκαιος πόλεμος>> και σήμερα αντιλαμβάνεται ως ανθρωπιστική παρέμβαση (Καρεκλάς,2018). Όταν σημειώνονται διενέξεις ανάμεσα σε κράτη ή απειλές για την εξασφάλιση της ειρήνης το Συμβούλιο Ασφαλείας θα προβεί σε μια σειρά ενεργειών με σκοπό την αποκλιμάκωση των εντάσεων.

Στη περίπτωση που οι πρωτοβουλίες του αποδειχθούν ατελέσφορες θα λάβει άμεσα σκληρότερα μέτρα για να απαλειφθούν οι συγκρούσεις και να επικρατήσει η ειρήνη. Στα μέτρα αυτά συγκαταλέγεται η χρήση βίας είτε με τη συμβατική μάχη είτε από αέρα είτε από τη θάλασσα.(Ηρακλείδης,2014) Συνεπώς οδηγούμαστε στο συμπέρασμα πως η ειρήνη διακυβεύεται καθώς οι απειλές που στοχεύουν στη διατάραξη της και οι διακρατικές συγκρούσεις αποτελούν φαινόμενα που δεν εκλείπουν. Πολύ συχνά οι ειρηνικές μέθοδοι διαχείρισης των διενέξεων όπως η μεσολάβηση, οι καλές υπηρεσίες και οι διαπραγματεύσεις δεν τελεσφορούν με αποτέλεσμα η διαφυγή στη βία να είναι μονόδρομος.

Ένα ακόμη ζήτημα που οφείλουμε να υπογραμμίσουμε αποτελεί η συνεισφορά των κρατών στην προαγωγή της διεθνούς ασφάλειας. Τα κράτη οφείλουν να εναρμονίζονται με τις επιταγές του συστήματος που οι ίδιοι έχουν θεσπίσει για να μην διαταραχθεί η ισορροπία και η αρμονία (Pevehouse and Goldstein,2021). Διατηρούν φιλικές σχέσεις προσπαθώντας να αποφύγουν τις διενέξεις και τη βία καθώς γνωρίζουν τις επιπτώσεις που είχαν οι προηγούμενοι πόλεμοι. Εν κατακλείδι, τα φαινόμενα ένοπλων συγκρούσεων δεν είναι εφικτό να εξαλειφθούν όμως η διατήρηση της ασφάλειας και της ειρήνης συνιστά ύψιστο μέλημα όλων.

4.3. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ

Πως όμως πραγματοποιείται μια ανθρωπιστική επέμβαση όταν αντιτίθεται στο διεθνές δίκαιο και τους νόμους του κράτους όπου η εξωτερική επέμβαση είναι κατακριτέα; Η ανάληψη ανθρωπιστικών επεμβάσεων βρίσκει έρεισμα σε κριτήρια που θα τη δικαιολογούν και θα υποστηρίζουν την ιδιάζουσα ανάγκη για παρέμβαση σε υποθέσεις άλλων κρατών. Θα εξετάσουμε διεξοδικά υπό ποιο πρίσμα αξιολογούνται θετικά αλλά πολλές φορές θεωρούνται και αναγκαίες ώστε να διερευνήσουμε τις αιτίες που χρήζουν ως απαραίτητες την επιβολή μιας εξωτερικής δύναμης (Περράκης και Μαρούδα,2001 σελ.364). Συνεπώς για να εκληφθεί η απόφαση και να ξεκινήσει μια ανθρωπιστική επέμβαση καθίσταται αναγκαίο να πληρούνται κάποιες ουσιώδεις προϋποθέσεις. Συγχρόνως η εμπλοκή σε τρίτες υποθέσεις, εν ολίγοις σε περίπτωση πολεμικής σύρραξης πραγματοποιείται με γνώμονα τον σεβασμό και την διαφύλαξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Οι επεμβάσεις εφαρμόζονται με τη χρησιμοποίηση της βίας καθώς διεξάγεται στρατιωτική επέμβαση χωρίς τη συγκατάθεση του κράτους όπου εκτελείται για ανθρωπιστικούς όμως σκοπούς. Στοχεύοντας στην διάσωση της ανθρώπινης ζωής οι ενέργειες καλύπτονται και δικαιολογούνται. Τα κίνητρα που τις παρακινούν πηγάζουν από την αγώνα της ευημερίας της ανθρώπινης κοινότητας μέσω απομάκρυνσης των απειλών ακόμη και με την παρέμβαση σε ξένο έδαφος. Η ευδαιμονία της κοινωνίας συνιστά το κομβικό κριτήριο καθώς η βελτίωση των συνθηκών ζωής των κοινοτήτων κρίνεται αναγκαία για να θεωρηθεί μια παρέμβαση ανθρωπιστική (Δούση,2008).

Με τον όρο ανθρωπιστική επέμβαση αναφερόμαστε στην επέμβαση που υλοποιείται από τρίτο κράτος κατά μόνας ή συλλογικά με άλλα κράτη στο έδαφος ξένου κράτους με σκοπό την προάσπιση των ανθρώπων που αφενός απειλείται η ζωή τους και αφετέρου τα θεμελιώδη δικαιώματα τους (Weiss,2016). Το διακύβευμα που αναλαμβάνει η πλευρά που επεμβαίνει σε εσωτερικές υποθέσεις άλλου κράτους είναι κρίσιμο καθώς εγείρονται ερωτήματα αναφορικά με την κρατική επικυριαρχία. Η κρατική κυριαρχία στηρίζεται στη θεωρία της αυτονομίας ενός κράτους που αποφασίζει και διαχειρίζεται τόσο τις εσωτερικές όσο τις εξωτερικές του υποθέσεις χωρίς να υφίσταται παρεμβάσεις και πιέσεις από άλλα κράτη (Αντωνόπουλος,2023). Παρόλο αυτά σε ορισμένες περιπτώσεις

παρατηρείται περιορισμός της κρατικής κυριαρχίας διότι συντρέχουν αποφασιστικοί λόγοι που καθιστούν απαραίτητο τον περιορισμό της.

Οι διεθνείς συμφωνίες αλλά και οι ενέργειες διεθνών οργανισμών άρουν σε έναν βαθμό την κρατική επικυριαρχία καθώς βάσει του διεθνούς δικαίου τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να προασπίζονται ακόμη και εάν παραβιάζονται τα δικαιώματα ενός κράτους να χειρίζεται αυτοβούλως τις δικές του υποθέσεις(Μαρούδα,2015).Ο ΟΗΕ ως υπερεθνικός οργανισμός επιφορτισμένος με τον ρόλο της προαγωγής της ειρήνης επεμβαίνει σε ανάλογες περιστάσεις υπό το πρίσμα ειρηνευτικής δύναμης για να συνδράμει με τη παροχή βοήθειας σε χώρες που υπάρχουν πολεμικές συγκρούσεις. Η συμβολή του είναι καίρια καθώς προσπαθεί να προστατεύσει τους ανθρώπους που κινδυνεύουν και να συμβάλει στον τερματισμό του πολέμου όσο το δυνατόν πιο αναίμακτα. Παρά τα αγαθά κίνητρα του οι προσπάθειες του επικρίνονται καθώς η επέμβαση συνιστά αμφιλεγόμενο ζήτημα που οδηγεί σε συγκρούσεις στο διεθνές δίκαιο (Σιούσιουρας,2014).

Επιπρόσθετα ακόμη ένα σημείο που αξίζει να σταθούμε συνιστά το γεγονός της χρήσης βίας καθώς βρίσκεται στο επίκεντρο της ανθρωπιστικής επέμβασης. Καθώς αποκαλύπτεται η αντίφαση της παροχής βοήθειας μέσω της χρησιμοποίησης της βίας προκαλείται σύγχυση αναφορικά με τους σκοπούς της παρέμβασης (Χατζηκωνσταντίνου,2009). Συνεπώς κρίσιμα ερωτήματα τίθενται καθώς η χρήση της βίας θωρείται απαγορευτική όμως στις εν λόγω υποθέσεις παρουσιάζεται ως αναπόφευκτη. Κατά συνέπεια οι ακανθώδεις καταστάσεις που διαβιούν οι άνθρωποι που κινδυνεύουν, χαρακτηρίζονται ως καταστάσεις έκτακτης ανάγκης καθώς οι άνθρωποι που διατρέχουν κίνδυνο αποτελούν το κίνητρο της επέμβασης μιας εξωτερικής δύναμης (Καρεκλάς,2014).

Πάνω σε αυτό το ζήτημα έχει δημιουργηθεί ένα πεδίο αντιπαράθεσης καθώς αποτυπώνεται η θεωρία δύο πλευρών. Συνεπώς υπάρχουν αναλυτές που υποστηρίζουν την αξιολόγηση των προθέσεων μιας επέμβασης και υπάρχει και η αντίθετη πλευρά που στηρίζεται στο αποτέλεσμα που επιφέρει μια ανθρωπιστική επέμβαση. Εάν οι προθέσεις είναι αγαθές και στοχεύουν στην λύτρωση του λαού που υφίσταται τα δεινά και υποφέρει η παρέμβαση αξιολογείται θετικά. Διαφορετικά, σε άλλες περιστάσεις όπου τα αποτελέσματα δεν είναι τα προσδοκώμενα η παρέμβαση που δεν είναι επιτυγχάνει να βοηθήσει κατακρίνεται, καθώς το αποτέλεσμα είναι που μετρά (Heywood,2013).

Επομένως, παρατηρούμε ότι το ζήτημα είναι περίπλοκο καθώς υφίσταται αμφιθυμία αναφορικά με τον ρόλο τον ανθρωπιστικών επεμβάσεων.

Αξίζει να επισημάνουμε το γεγονός πως εκτός από τις πολεμικές συρράξεις υπάρχουν και καταστάσεις όπου η εξωτερική επέμβαση λειτουργεί ως αρωγός, συνεπώς η ανάγκη για παρέμβαση παρουσιάζεται ως επιτακτική. Επιπλέον υπάρχουν περιπτώσεις όπου δεν σημειώνεται κάποιος πόλεμος αλλά υφίσταται σύγκρουση εθνών ή φυσικές καταστροφές όπου η εξωτερική παρέμβαση νομιμοποιείται (Καραμπαρμπούνης,Μπρεδήμας Πολίτης and 2018). Εν ολίγοις σε οποιαδήποτε περίπτωση υπάρχουν άνθρωποι που δέχονται πλήγματα και απειλούνται καθίσταται απαραίτητη και νόμιμη η εξωτερική παρέμβαση με την προϋπόθεση να πληρούνται κομβικοί όροι. Σε αντίθετη περίπτωση ελλοχεύει ο κίνδυνος η εξωτερική παρεμβολή να επιτελεί για διαφορετικούς λόγους την επέμβαση θέτοντας υπό αμφισβήτηση την αυτονομία ενός κράτους καταρρίπτοντας και ακυρώνοντας τις διεθνείς συμφωνίες.

Οι ανθρωπιστικές επεμβάσεις πραγματοποιούνται με σεβασμό στις αρχές και στους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου χωρίς να παραβιάζουν και να θέτουν σε κίνδυνο τις νόρμες του. Αξίζει να υπερθεματίσουμε το γεγονός ότι το Διεθνές Δίκαιο αποτελεί δημιούργημα των κρατών που πηγάζει από τη σύμπραξη τους για επιβολή κανόνων που θα διέπουν την διεθνή τάξη, έτσι όταν παραβιάζουν τους κανόνες του καταργούν στην ουσία όσα εκείνοι έχουν θεσπίσει και συμφωνήσει από κοινού (Henriksen,2019). Επιπλέον το Διεθνές Δίκαιο έχει προνοήσει για τις ανθρωπιστικές επεμβάσεις που στοχεύουν στην παροχή βοήθειας ώστε να υλοποιούνται σε ένα πλαίσιο έννομο με ειδικούς όρους που θα καλύπτουν νομικά τις επεμβάσεις αποτρέποντας μια ανεξέλεγκτη κατάχρηση τους(Kapoor,2018 σ.276).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΗΕ:

5.1 ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Εξετάζοντας το πλαίσιο των ανθρωπιστικών επεμβάσεων και μελετώντας ενδελεχώς τις αιτίες και τις προϋποθέσεις πραγματοποίησης μιας ανθρωπιστικής επέμβασης, θα

ερευνήσουμε τον ρόλο που διαδραματίζει ο ΟΗΕ και θα αποτυπώσουμε τις ειρηνευτικές του επεμβάσεις. Έχει καταγράψει σπουδαίες επιτυχίες στο ενεργητικό του όμως υπάρχουν και υποθέσεις που δεν κατάφερε να συνεισφέρει, καθιστώντας τις επεμβάσεις του αποτυχημένες. Πως εκλαμβάνει όμως ο ΟΗΕ τις ανθρωπιστικές παρεμβάσεις και πότε αναλαμβάνει την αποστολή στρατιωτικής δύναμης σε ξένο έδαφος; Με μέριμνα την εξασφάλιση της ασφάλειας και της διατήρησης της ειρήνης οικουμενικά παρακινείται να αναλάβει στρατιωτική επιχείρηση όταν οι συνθήκες είναι δυσοίωνες και δεν υπάρχει άλλη επιλογή. Με τον ρόλο του προασπιστή της ειρήνης τηρώντας τους διεθνείς κανόνες και με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα θεμελιώνει την επέμβαση επικαλούμενος τις νόρμες που δημιουργούν το πλαίσιο να αποκτήσει έρεισμα η ειρηνευτική επέμβαση(Δούση,2008).

Για να ξεκινήσει μια στρατιωτική παρέμβαση μελετώνται τα συγκεντρωμένα στοιχεία και πραγματοποιείται έρευνα ώστε να επιβεβαιωθούν τα ευρήματα για να στηριχθεί η αποστολή. Συνιστά διαδικασία που απαιτεί χρόνο και ενδελεχή μελέτη καθώς η χρήση της βίας δεν δύναται να αποφευχθεί και η εισβολή σε μια χώρα αποτελεί αντικρουόμενο ζήτημα που εγείρει ενστάσεις και διαφωνίες. Η επίκληση στα ανθρώπινα δικαιώματα που διακυβεύονται και η διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής συνιστούν το έρεισμα της στρατιωτικής επέμβασης που στοχεύει στην παροχή βοήθειας ώστε να τερματιστούν οι βιαιοπραγίες και να ομαλοποιηθεί η κατάσταση μέσω της αποκλιμάκωσης των εντάσεων.

Σύμφωνα με τη Χάρτα των Ηνωμένων Εθνών <<Καμία διάταξη αυτού του Χάρτη δεν θα εμποδίζει το φυσικό δικαίωμα της ατομικής ή συλλογικής νόμιμης άμυνας, σε περίπτωση που ένα Μέλος των Ηνωμένων Εθνών δέχεται ένοπλη επίθεση, ως τη στιγμή που το Συμβούλιο Ασφαλείας θα πάρει τα αναγκαία μέτρα για να διατηρήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.» Ο ΟΗΕ σε συνεργασία με το Συμβούλιο Ασφαλείας αποτελούν την κύρια πηγή εξουσίας όσον αφορά τις ανθρωπιστικές επεμβάσεις που στόχο έχουν την διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας (Κεφάλαιο 1, άρθρο 2 παρ. 7) [4].

Οι ειρηνευτικές επεμβάσεις του ΟΗΕ εφαρμόζονται με στόχο την επίλυση των διαφορών των εμπλεκόμενων πλευρών καθώς οι διπλωματικές επαφές δεν έχουν αποφέρει καρπούς. Ενεργώντας ως διαιτητής για να αποσοβήσει τους κινδύνους που θα έθεταν σε κίνδυνο το εύθραυστο οικοδόμημα της ειρήνης προχωράει σε διάφορες ενέργειες ώστε να ανασταλεί η πιθανότητα σύγκρουσης. Σε συνεργασία με τα κράτη μέλη του οργανισμού άλλα και με άλλους θεσμούς πραγματοποιείται η αποστολή δικών του διπλωματών ή άλλων προσώπων που θα διαμεσολαβήσουν ώστε να τερματιστεί αναίμακτα η διαμάχη. Επιπρόσθετα

σημειώνεται συμμετοχή σωμάτων ασφαλείας που λειτουργούν ως ειρηνευτικές δυνάμεις στις εύφλεκτες περιοχές (Macqueen,2011). Ο περιορισμός της χρήσης βίας με άξονα την προαγωγής της διπλωματίας και τον σεβασμό στις αρχές του Διεθνούς Δικαίου αποτυπώνουν την κοινή βούληση των κρατών για μείωση του φαινομένου του πολέμου ώστε να κυριαρχήσει η ειρήνη οικουμενικά. Η ασφάλεια αποτελεί συλλογική δέσμευση για να πρυτανεύσει η ευημερία.

Τη δεκαετία του 1990 καταγράφονται οι περισσότερες ανθρωπιστικές επεμβάσεις καθώς η άνοδος των ΗΠΑ ως ηγέτιδα δύναμη έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην υλοποίηση τους. Το αίσθημα της προστασίας των ευάλωτων ευδοκίμησε καθώς εμφανίστηκε η τρομοκρατία κάνοντας αισθητή τη παρουσία της με τη πτώση των δίδυμων πύργων το 2001. Το γεγονός αυτό έμελλε να μεταβάλλει τη παγκόσμια τάξη πραγμάτων καθώς η τρομοκρατία αναδείχθηκε ως ακόμη επικίνδυνος αντίπαλος. Το τρομοκρατικό χτύπημα στη Νέα Υόρκη προκάλεσε αποτροπιασμό και αναταραχή παγκοσμίως δημιουργώντας διάχυτα ανησυχία (Doeden,2015). Κατόπιν αυτών των γεγονότων οι ΗΠΑ ανέλαβαν δραστικό ρόλο σε κάποιες περιοχές όπως το Αφγανιστάν και το Ιράκ (Χορτάτος,2005).

Παρόλο αυτά επικρίθηκαν εξαιτίας της ανάμειξης τους προσδίδοντας αρνητικό πρόσημο στην έννοια των ανθρωπιστικών επεμβάσεων. Παράλληλα άνθισαν οι ιδέες και το όραμα των φιλελεύθερων για τη μετάβαση σε μια νέα εποχή όπου η παροχή βοήθειας σε λαούς που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση καθίσταται υποχρεωτική για να ελαττωθούν τα προβλήματα της ανθρωπότητας (Weiss,2007 σελ.167).Συνάγουμε το συμπέρασμα ότι τέθηκαν ζητήματα ανθρωπισμού και αλληλεγγύης για να δικαιολογηθούν οι στρατιωτικές επεμβάσεις που υλοποιήθηκαν για να προφυλάξουν και να σώσουν όσους βρίσκονταν σε μειονεκτική θέση.

5.1 ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ Ι: Η ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΣΤΟ ΙΡΑΚ

Στο τρέχον κεφάλαιο θα μελετήσουμε την ανθρωπιστική επέμβαση του ΟΗΕ στο Ιράκ και τις επιπτώσεις της. Πως επενέβη και ποια συμπεράσματα εξάχθηκαν; Για να κατανοήσουμε στην πράξη τις ανθρωπιστικές επεμβάσεις και τον ρόλο που επιτελούν θα

διερευνήσουμε κάποιες υποθέσεις όπου πραγματοποιήθηκε εμπλοκή του ΟΗΕ. Πιο συγκεκριμένα θα μελετηθούν τα αίτια που οδήγησαν στην παρέμβαση του όπως και οι επιπτώσεις των ενεργειών του. Τα ερωτήματα που θα εξεταστούν στην παρούσα ενότητα είναι τα εξής: Συμβαδίζουν οι αγαθές προθέσεις του οργανισμού με τις πράξεις του ή η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας συντελείται για διαφορετικούς σκοπούς; Υλοποιείται η ανθρωπιστική βοήθεια τηρώντας θεμελιώδεις κανόνες ή πραγματοποιείται κατάχρηση του όρου ανθρωπιστική επέμβαση; Με την μελέτη του πολέμου του κόλπου στο Ιράκ αλλά και του Κοσόβου θα επιδιώξουμε να μελετήσουμε τα πορίσματα και να αποσαφηνίσουμε τον ρόλο του.

Η εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ το 1990-1991 χαρακτηρίστηκε ως πόλεμος του Κόλπου προκαλώντας έντονη κατακραυγή, οι ΗΠΑ ανέλαβαν ηγετικό ρόλο με τη σύμφωνη γνώμη του ΟΗΕ για να αποκατασταθεί η ειρήνη στην περιοχή. Η διεθνής προσπάθεια για την απελευθέρωση του Κουβέιτ από τις ιρακινές δυνάμεις στέφθηκε με επιτυχία καθώς το Ιράκ απέσυρε τα στρατεύματα του και απομακρύνθηκε από τη περιοχή κηρύσσοντας με αυτόν τον τρόπο τη λήξη του πολέμου. Σε αντίθεση με την άμεση επέμβαση του ΟΗΕ στην περίπτωση του Κοσσυφοπεδίου η αντίδραση των Ηνωμένων Εθνών καθυστέρησε αφού επενέβη μετά τον τερματισμό των συγκρούσεων. Ο ΟΗΕ ανέλαβε έντονη ανθρωπιστική δράση καθώς ο πληθυσμός βίωσε μια ανυπέρβλητη τραγωδία. Ο ρόλος του λοιπόν ήταν κατεξοχήν ανθρωπιστικός καθώς ήταν αναγκαία η συνεισφορά του σε βασικά είδη διαβίωσης . Αξίζει να επισημάνουμε το γεγονός πως οι σχέσεις ΟΗΕ και Ιράκ ψυχράνθηκαν καθώς το Ιράκ ήταν απρόθυμο να επιτρέψει στον ΟΗΕ να υλοποιήσει το πρόγραμμα του (USA Department Of Defense, 2003).

Το Συμβούλιο Ασφαλείας προέτρεψε σε άμεση απομάκρυνση του Ιράκ από το Κουβέιτ όπως και την καταστροφή των όπλων μαζικής καταστροφής. Σύμφωνα με το Καταστατικό του ΟΗΕ που ορίζει το πλαίσιο των ανθρωπιστικών επεμβάσεων εάν συντρέχουν λόγοι όπου υφίστανται απειλές για την διατάραξη της ειρήνης όπως και επιθυμία επίθεσης η χρησιμοποίηση της βίας για να αποτραπούν τα προαναφερόμενα σενάρια δικαιολογείται και αποκτάται ισχυρό έρεισμα για αντίποινα.

Επιπρόσθετα η διεθνής κοινότητα θέσπισε συμβάσεις αναφορικά με την καταστροφή των όπλων που θέτουν σε κίνδυνο την ανθρωπότητα και υποσκάπτουν την ασφάλεια όπως λόγου χάριν τα όπλα μαζικής καταστροφής ή τα χημικά όπλα (Χορτάτος,1988 σελ,73). Ειδικότερα βάσει της Σύμβασης του 1972 που εναρμονίζεται με το Πρωτόκολλο της

Γενεύης του 1925 αποκλείεται ρητά η χρήση χημικών όπλων κατά τη διάρκεια πολεμικών συγκρούσεων καθώς εναντιώνεται στις διεθνείς συμβάσεις και το διεθνές δίκαιο(βλ.Ν.5015/1931, ΦΕΚ Α 156.)

Η άρνηση του Ιράκ να δεχτεί την εποπτεία του ΟΗΕ μέσω επιτροπής [6]για να ερευνήσει εάν υπάρχουν όπλα μαζικής καταστροφής προκάλεσαν έντονες αντιδράσεις. Εντέλει το Ιράκ αναγκάστηκε να υπογράψει ρητή δήλωση όπου διαβεβαίωνε για την καταστροφή των επικίνδυνων όπλων καθώς η κατοχή τους θεωρούνταν αθέμιτη για τους λόγους που προαναφέρθηκαν. Τα εμπόδια που τέθηκαν προκάλεσαν ιδιαίτερες δυσκολίες στο έργο του καθώς μεσολάβησαν διπλωματικά επεισόδια ανάμεσα τους τη δεκαετία του 1990. Παρόλο αυτά ο ΟΗΕ κατάφερε να βοηθήσει έμπρακτα και να απομακρύνει τον κίνδυνο καθώς το Ιράκ συμφώνησε να υπογράψει γνωστοποιώντας στοιχεία για την παραγωγή των όπλων αλλά δηλώνοντας κατηγορηματικά ότι δεν υπάρχουν πλέον στο οπλοστάσιο του ανάλογα όπλα.[7]

Η ανάληψη στρατιωτικής επέμβασης από τις ΗΠΑ και τις συμμαχικές δυνάμεις με την συγκατάθεση του ΟΗΕ συνέτριψαν τα ιρακινά στρατεύματα καθώς οι αεροπορικές επιδρομές παράλληλα με τις χερσαίες επιχειρήσεις εκτόπισαν το Ιράκ δίχως να προκληθούν βαρυσήμαντες καταστροφές στον στρατό τους. Κατά συνέπεια η διεθνής σύμπραξη αναδείχθηκε τελεσφόρα καθώς οι επιπτώσεις αποδείχθηκαν δυσμενείς για το Ιράκ. Το εμπάργκο όπως και η έκρυθμη κατάσταση που ακολούθησε δημιούργησαν ένα εκρηκτικό κλίμα στην Μέση Ανατολή. Εν κατακλείδι, η συμμετοχή των Ηνωμένων Εθνών στο Ιράκ αποτυπώνει ταυτόχρονα πλεονεκτήματα και αδυναμίες της διαφύλαξης της διεθνής ειρήνης στη μεταψυχροπολεμική εποχή αλλά και το βαθμό στον οποίο η αποτελεσματικότητα του ΟΗΕ καθορίζεται από το ευρύτερο διεθνές περιβάλλον (Heywood, 2013 σ.717)

Η επιχείρηση <<Καταιγίδα της Ερήμου[8] >>υπήρξε καταλυτική καθώς με ηγέτιδα δύναμη τις ΗΠΑ (1991)όπου συμμετείχαν 30 κράτη γεγονός κομβικό για την εξέλιξη της μάχης το Ιράκ οδηγήθηκε στην ήττα σε μόλις τέσσερις ημέρες. Τον Απρίλιο του 1991 υπογράφηκε επίσημα η ανακωχή όπου ο πρόεδρος του Ιράκ Saddam Hussein συμφώνησε ότι θα σεβαστεί τις αποφάσεις του ΟΗΕ. Παρόλο αυτά οι προσδοκίες όπως και η

[6] United Nations Monitoring, Verification and inspection commission(UNMOVIC)
[7] NY Times , Dec. 10, 2002
[8] http://ww38.rouamat.com/90s-1990-o-polemos-tou-kolpou-i-kategida-tis-erimou-ke-to-paraskinio/

συμφωνία διαψεύστηκαν. Η δημιουργία όπλων μαζικής καταστροφής συνεχίστηκε ενώ ο ΟΗΕ συνέχισε να επιβάλλει κυρώσεις[9]. Τον Νοέμβριο του 2002 δόθηκε μια ύστατη ευκαιρία -τελεσίγραφο - για συμμόρφωση (απόφαση αρ. 1441) δίνοντας το έναυσμα για την επέμβαση των Αμερικανών το 2003 με την Μ. Βρετανία την Ισπανία να συναινούν με τις κινήσεις τους. Η άρνηση του Hussein να συνεργαστεί με τον ΟΗΕ στην καταστροφή του φονικού του οπλοστασίου κλιμακώνει τις εντάσεις απαιτώντας άμεση παρέμβαση[10].

Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός ότι η εξάρτηση του ΟΗΕ από τις ΗΠΑ υπερθεμάτισε την έλλειψη στρατιωτικής δύναμης του ΟΗΕ καθώς οι ΗΠΑ ανέλαβαν ηγετικό ρόλο σε αυτήν αποστολή. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό συνιστά το γεγονός της υποβάθμισης της θέσης του οργανισμού από κομβικό εταίρο σε παρατηρητή. Σύμφωνα με τον γενικό γραμματέα του Kofi Annan αφού η εισβολή των ΗΠΑ δεν εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας και ήταν αντίθετη με την Χάρτα του ΟΗΕ αποτέλεσε κατάφωρη παράβαση του διεθνούς δικαίου (Heywood, 2013, σελ. 717).

5.2. Μελέτη περίπτωσης ΙΙ: Η πολεμική σύγκρουση στο Κόσοβο και ο ρόλος του ΟΗΕ

Μια πολύκροτη υπόθεση αποτελεί η διαμάχη στο Κόσοβο καθώς αυτό το κεφάλαιο παραμένει μέχρι σήμερα ανοιχτό χωρίς να έχει διευθετηθεί. Χρειάζεται να εξεταστεί η ανθρωπιστική υπόθεση του ΟΗΕ ως μια από τις καθοριστικές επεμβάσεις που ανέλαβε για να παράσχει βοήθεια στον πληθυσμό που διέτρεχε κίνδυνο παρακάμπτοντας την αρχή της μη επέμβασης σε εσωτερικά ζητήματα άλλων χωρών. Η κρίση στο Κόσοβο με τη διαμάχη ανάμεσα στους Σέρβους και τον αλβανόφωνο πληθυσμό προκάλεσε βίαιες συγκρούσεις όπου οι αλλεπάλληλες συγκρούσεις συνέβαλαν στην αποστολή ανθρωπιστικής αποστολής του ΟΗΕ.

Καθώς οι δυσμενείς συνθήκες κορυφώθηκαν τα Ηνωμένα Έθνη ανέλαβαν να παίξουν διαιτητικό ρόλο ώστε οι εμπλεκόμενες πλευρές να διαπραγματευθούν και να τερματιστεί η

[9] Res. 1441 (20 Nov. 2002) 42 ILM 250 (2003)
[10] Statement of the Atlantic Summit , A Vision for Iraq and Iraqi people , 39 Weekly Comp. Press Doc 336(March.16, 2003)

κρίση. Η προστασία όσων κινδύνευαν εξαιτίας των δεινών του πολέμου συνέβαλλε καθοριστικά στην επέμβαση καθώς όφειλε να αποτρέψει τον αφανισμό ενός πληθυσμού. Η κατάφωρη παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων του πληθυσμού του Κοσόβου έδωσε το έναυσμα για την αρχή μιας πολυδιάστατης στρατηγικής. Εξαιτίας της κρισιμότητας της κατάστασης κρίθηκε αναγκαία η χρήση βίας με τους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ ώστε να τεθεί υπό έλεγχο η περιοχή από μια διεθνή στρατιωτική δύναμη (Περράκης, 2008 σελ. 118).

Αξίζει να σταθούμε στο γεγονός ότι το ΝΑΤΟ έδρασε αυθαίρετα καθώς δεν έλαβε την έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας καθώς η ανάγκη για άμεση επέμβαση παράκαμψε όσους ενδοιασμούς παρουσιάστηκαν. Παρόλο αυτά η θεωρία αποδείχθηκε διαφορετική από την πράξη καθώς η κατάσταση επιδεινώθηκε. Σύμφωνα με εκθέσεις του ΟΗΕ η κατάληξη δεν ήταν ευτυχής καθώς οι ζημιές που προκλήθηκαν ήταν δυσανάλογες με το πρόσημο να μετατρέπεται σε αρνητικό για τα Ηνωμένα Έθνη που συνέβαλλαν στην περαιτέρω επέκταση των καταστροφών. Ο απολογισμός των βομβαρδισμών των έντεκα εβδομάδων προκάλεσε ανεπανόρθωτες ζημιές στην Γιουγκοσλαβία καθιστώντας σαφές πως η αρχή της αναλογικότητας δεν τηρήθηκε αλλά παρακάμφθηκε (Βούζα, 2011).

Κατά συνέπεια εκτός από άμαχο πληθυσμό, το περιβάλλον όπως και θεμελιώδεις υποδομές επλήγησαν. Η διαφύλαξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων λειτούργησε ευνοϊκά στην λήψη της απόφασης για επέμβαση. Παρόλο αυτά υποστηρίζεται ότι αυτή η πεποίθηση δεν ήταν παρά μια πρόφαση ώστε να αναμειχθεί για δικά του συμφέροντα.

Οι προσπάθειες του για να αποκλιμακωθούν οι εντάσεις αποδείχθηκαν ατελέσφορες καθώς η κατάσταση επιδεινώθηκε το 1999 προκαλώντας μια συντριπτική καταστροφή. Σήμερα το Κόσοβο είναι αυτόνομο καθώς έχει ανακηρύξει την ανεξαρτησία του μονομερώς χωρίς όμως να είναι αναγνωρισμένο συλλογικά από τη διεθνή κοινότητα. Κατά συνέπεια βρίσκεται σε μια ενδιάμεση κατάσταση καθώς δεν έχει αποσαφηνιστεί εάν τηρεί τις προϋποθέσεις για να εκληφθεί ουσιαστικά ως ανεξάρτητο κράτος (Χατζίκου,12/04/2011).

Το αντίπαλο δέος η Σερβία αρνείται να το αναγνωρίσει ως ισότιμο αυτόνομο κράτος καθώς θεωρεί την περιοχή αναπόσπαστο τμήμα της περιφέρειας της. Ο ΟΗΕ για να συνεισφέρει στην επαναφορά της ομαλότητας δημιούργησε επιτροπή η οποία ήταν αρμόδια με τον ρόλο της επιτήρησης της κατάστασης. Η διεθνής στρατιωτική δύναμη

UNMIK(UN Mission in Kosovo) ανέλαβε να συνδράμει στην επανένταξη στην διεθνή κοινότητα, να προωθήσει την ανθρωπιστική βοήθεια και να ενισχύσει την σταθερότητα στην πληγείσα περιοχή. Με διττή αποστολή καθώς από τη μία πλευρά ανέλαβε ανθρωπιστικό έργο και από την άλλη τέθηκε ως επικεφαλής για την άνθιση της δημοκρατίας με τη συμβολή του ΟΗΕ ως μια αμερόληπτη διοίκηση στο Κόσοβο σε αυτήν την ιδιάζουσα συνθήκη.

Η στρατιωτική επιχείρηση που πραγματοποιήθηκε από το ΝΑΤΟ στα πλαίσια της ανθρωπιστικής βοήθειας που επικαλέστηκε ο ΟΗΕ δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα καθώς ο αντίκτυπος τόσο σε οικονομικό όσο σε κοινωνικό επίπεδο αποτέλεσε ζημιογόνος για τα Ηνωμένα Έθνη. Παράλληλα με την UNMIK συστάθηκε η KFOR (Kosovo Force) που λειτουργούσε συμπληρωματικά καθώς ήταν αρμόδια για την εποπτεία την τήρησης της συμφωνίας των εμπλεκόμενων πλευρών αλλά την διαφύλαξη των συνόρων της περιοχής ώστε να αποκλειστούν επικείμενες προστριβές ή παραβάσεις (Βουζά, 2011). Αξίζει να υπογραμμίσουμε το γεγονός ότι η διάρκεια της παρουσίας της ήταν χρονοβόρα καθώς αποδείχθηκε αναγκαίο για την εξασφάλιση της σταθερότητας και της ασφάλειας η παραμονή μιας διεθνής στρατιωτικής δύναμης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

6.1 Οικονομικές ανισότητες

Σήμερα οι προκλήσεις της εποχής αυξάνονται ραγδαία με τα προβλήματα που ανακύπτουν να προβληματίζουν την διεθνή κοινότητα καθώς δεν είναι λίγες οι φορές που η κρισιμότητα τους αναδεικνύει τις κρατικές αδυναμίες. Στο παρόν κεφάλαιο συγκροτούνται οι προκλήσεις που επιδιώκει ο ΟΗΕ να διαχειριστεί για αυτό καθίσταται απαραίτητο να διερευνήσουμε τα πεδία δράσης και τις ενέργειες του σε περίπλοκα θέματα. Τα ζητήματα που παρουσιάζονται παραμένουν δυσεπίλυτα καθώς οι στόχοι που τίθενται δεν επιδιώκουν την αντιμετώπιση τους από τη ρίζα αλλά στοχεύουν σε μια πρόσκαιρη ανακούφιση. Οι οικονομικές ανισότητες που υπάρχουν παγκοσμίως αποτελούν πρόβλημα από τις απαρχές της διεθνής κοινωνίας. Ο πλούτος είναι μοιρασμένος δυσανάλογα με αποτέλεσμα να μιλάμε για αναπτυγμένες χώρες σε αντιδιαστολή με χώρες που είναι υποανάπτυκτες.

Οι οικονομικές διαφορές συνιστούν αποτέλεσμα ενός κράματος παραγόντων καθώς διάφορες μεταβλητές οδήγησαν στην διαίρεση του κόσμου. Οι παγκόσμιου πόλεμοι, η ανάδυση των Μεγάλων Δυνάμεων, οι συνεργασίες κοινών συμφερόντων, η ανεπαρκής εκπαίδευση αποτελούν παράγοντες που συνέβαλλαν στην ανάπτυξη των ανισοτήτων. Το χάσμα ανάμεσα σε βορρά και νότο είναι γνωστό(Heywood, 2013). Όπως επίσης γνωστό είναι το επίπεδο φτώχειας και ανέχειας που μαστίζει την Αφρικανική ήπειρό όπου εκλείπουν ακόμη και τα αναγκαία για την επιβίωση.

Πως ο ΟΗΕ ως οικουμενικός διεθνής οργανισμός στηρίζει τις χώρες όπου η ανάπτυξη είναι μηδαμινή και ποια η συμμετοχή στην προσπάθεια άμβλυνσης των οικονομικών ανισοτήτων; Το πλάνο του για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων περιλαμβάνει πολλαπλές δράσεις καθώς διατηρεί κομβικό ρόλο. Η πίστη στην εκπαίδευση και την πρόοδο συνιστούν ακρογωνιαίοι λίθοι της δράσης του καθώς δημιουργεί καμπάνιες με στόχο την προώθηση του προγράμματος του ώστε να αφυπνίσει τον πληθυσμό. Επιπρόσθετα μέσω της μελέτης ερευνών σχετικά με τις οικονομικές ανισότητες επιδιώκει να αναζητήσει τις αιτίες που οδήγησαν στη διαίρεση και κατά επέκταση την ανάπτυξη των ανισοτήτων ώστε να βρεθούν παραγωγικές λύσεις που θα συμβάλλουν ουσιαστικά στην επίλυση των διαφορών[11]

Αξίζει να υπογραμμίσουμε το γεγονός πως οι επιπτώσεις είναι βαρυσήμαντες καθώς η φτώχεια και τα προβλήματα που την ακολουθούν πλήττουν μεγάλο τμήμα του πληθυσμού. Η σύναψη συνεργασιών αποτελεί ακόμα ένα ισχυρό εργαλείο καθώς ο ΟΗΕ προωθεί τα οφέλη που προκύπτουν από τις διεθνείς συμφωνίες όπως επίσης και η ανάπτυξη προγραμμάτων που στοχεύουν στην ανάκαμψη των οικονομιών και στην οικονομική πρόοδο που θα επιφέρει την κοινωνική ευημερία. Ο ρόλος που επιτελεί ο ΟΗΕ στην κατάλυση των οικονομικών ανισοτήτων συνιστά κομβικός καθώς μέσω προγραμμάτων όπως οι Στόχοι Αειφόρου Ανάπτυξης (ΣΑΑ) επιδιώκει να καταπολεμήσει την φτώχεια έμπρακτα με εξειδικευμένα προγράμματα που θα βοηθήσουν καταλυτικά τις οικονομικά ασθενέστερες ομάδες. Επιπλέον παρέχει υποστήριξη στα αναπτυσσόμενα κράτη συνεισφέροντας στην οικονομική τους άνθιση.

[11] https://unric.org/el/%ce%bf%ce%b9%ce%ba%ce%bf%ce%bd%ce%bf%ce%bc%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%ce%ba%ce%bf%ce%b9%ce%bd%cf%89%ce%bd%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b1%ce%bd%ce%ac%cf%80%cf%84%cf%85%ce%be%ce%b7/

Το Διεθνές Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (IFAD) ως μια ειδικευμένη ανεξάρτητη οργάνωση του ΟΗΕ παρέχει οικονομική στήριξη και ασχολείται με προγράμματα που στοχεύουν στην οικονομική προαγωγή των φτωχών αγροτικών περιοχών. Μέσω του του Διεθνούς Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης πιστώνονται σε πληθυσμούς της υπαίθρου μικρά ποσά για να ενισχυθούν και να μπορέσουν να ξεπεράσουν τα οικονομικά τους προβλήματα. Τα κεφάλαια που τους διοχετεύονται πηγάζουν από εθελοντικές δωρεές κρατών που στηρίζουν το πρόγραμμα του ΟΗΕ σε φτωχές αγροτικές περιοχές αναπτυσσόμενων χωρών. Εκτιμάται βάσει μελετών και ερευνών πως έχουν επωφεληθεί πάνω από 250 εκατομμύρια άνθρωποι από τις χορηγίες του IFAD[12].

Αξίζει να επισημανθεί το γεγονός ότι το United Nations Development Programme (NDP) και το United Nations High Commissioner for Refugees(UNHCR) συνιστούν τα δύο βασικά εργαλεία του ΟΗΕ που διαμορφώνουν τις ανθρωπιστικές επεμβάσεις. Το NDP παρέχει αναπτυξιακή βοήθεια και έχει ως κύρια αποστολή τον τερματισμό της φτώχειας, την δημιουργία μιας δημοκρατικής κυβέρνησης και ενός κράτους δικαίου με θεσμούς ,δίχως περιορισμούς που θα παρεμποδίζουν την εύρυθμη λειτουργία του κράτους. Συνιστά την μεγαλύτερη πηγή χορηγιών όπου οι πόροι που συγκεντρώνει διοχετεύονται σε πολυμερείς δραστηριότητες σε πολλαπλά επίπεδα. Συνεπώς οι δράσεις του επικεντρώνονται στην εξάλειψη της φτώχειας, στην ανάληψη οικολογικών δράσεων αλλά και στην δημιουργία θέσεων εργασίας και την πρόοδο των γυναικών.

Η αποτελεσματικότητα του έχει θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία καθώς έχει συμβάλλει καθοριστικά στην μείωση των ανισοτήτων στον Παγκόσμιο Νότο όπου δημιουργούνται θέσεις εργασίας κάθε χρόνο και ενισχύεται η συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες. Από την άλλη πλευρά η Ύπατη αρμοστεία προσφύγων (UNHCR) επιφορτισμένη με την αρμοδιότητα του συντονισμού της διεθνής δραστηριότητας για την προστασία των προσφύγων οικουμενικά παράγει κρίσιμο έργο καθώς το εύρος των ενεργειών της κινούνται σε παγκόσμια κλίμακα και καλείται να διαχειριστεί και να επιλύσει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες. Είναι υπεύθυνη για την ομαλή μετάβαση σε μια νέα ζωή όπου δεν θα κινδυνεύουν και θα διασφαλίζονται τα δικαιώματα τους. Η εξασφάλιση του ασύλου, η ασφαλής εγκατάσταση σε μια νέα περιοχή ή η εκούσια επιστροφή στην πατρίδα του συνιστούν τους επιδιωκόμενους στόχους της.

[12] https://unric.org/el/%ce%bf%ce%b9%ce%ba%ce%bf%ce%bd%ce%bf%ce%bc%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%ce%ba%ce%bf%ce%b9%ce%bd%cf%89%ce%bd%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b1%ce%bd%ce%ac%cf%80%cf%84%cf%85%ce%be%ce%b7/

6.2 Προσφυγικές κρίσεις

Οι πολεμικές συρράξεις αποτελούν ακόμη ένα ακανθώδες ζήτημα καθώς ως άμεση επίπτωση τους οι προσφυγικές κρίσεις συνιστούν κοινό πρόβλημα στη πολιτική ατζέντα των κρατών. Τα κράτη συνεργάζονται στενά σε αυτό το ζήτημα καθώς ο πληθυσμός που κινδυνεύει και εγκαταλείπει την πατρίδα του συρρέει στα σύνορα τους επιζητώντας βοήθεια. Πολύτιμος συνεργάτης και σύμμαχος ο ΟΗΕ, ως εγγυητής της ασφάλειας οφείλει να διασφαλίσει τις κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης ώστε να προστατευθούν στις χώρες υποδοχής που θα εγκατασταθούν. Ο ΟΗΕ εργάζεται συνεχώς σε αυτόν τον τομέα καθώς οι προσφυγικές κρίσεις συνεχίζονται και αυξάνονται ραγδαία.

Οι προσπάθειες του στοχεύουν αρχικά στον επαναπατρισμό τους ώστε να επιστρέψουν ασφαλείς και με την προϋπόθεση να το ευνοούν οι συνθήκες στην πατρίδα τους αλλιώς επιδιώκεται η ένταξη τους σε χώρα ασύλου ή η εγκατάσταση τους σε μια τρίτη χώρα για την δημιουργία μια νέα ζωής[13]. Επιπρόσθετα η ανθρωπιστική βοήθεια που τους παρέχεται υλοποιείται μέσω της παροχής τροφής, στέγης, ιατρικής περίθαλψης και εκπαίδευσης για την προσαρμογή στις νέες συνθήκες ζωής του. Υπολογίζεται ότι περισσότεροι από 19 εκατομμύρια πρόσφυγες στηρίζονται στον ΟΗΕ για να φροντίσει να επιλυθούν τα προβλήματα τους. Μέσω της απτής υποστήριξης του προσπαθεί να αναδιαμορφώσει τις τρέχουσες συνθήκες διαβίωσης τους και να τους στηρίξει μετά την διάσωση τους από τις εστίες πολέμου.

Ο ΟΗΕ δραστηριοποιείται στις προσφυγικές κρίσεις μέσω του Ύπατη Αρμοστή για τους πρόσφυγες (UNHCR) ο οποίος με τη δράση του στοχεύει στην διασφάλιση της προστασίας και στην παροχή βοήθειας στους πρόσφυγες αλλά και όσους ζητούν άσυλο. Ο UNRIC μαζί με άλλους φορείς συνεισφέρει παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια

13 https://unric.org/el/%ce%b1%ce%bd%ce%b8%cf%81%cf%89%cf%80%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ad%cf%82-%cf%85%cf%80%ce%bf%ce%b8%ce%ad%cf%83%ce%b5%ce%b9%cf%82/

διανέμοντας νερό, τροφή, φάρμακα και ιατρική περίθαλψη σε όσους έχουν ανάγκη. Εκτός από την παροχή των αναγκαίων ειδών για την επιβίωση τους ο ΟΗΕ φροντίζει για την ομαλή ένταξη τους στην κοινωνία ώστε να πραγματοποιηθεί ομαλά και να κοινωνικοποιηθούν χωρίς να τεθούν στο περιθώριο ως ανεπιθύμητοι. Για αυτόν τον λόγο η πρόσβαση στην εκπαίδευση θα συνεισφέρει στην καλλιέργεια τους και θα συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων ώστε να αναζητήσουν εργασία έχοντας μια επαγγελματική κατάρτιση. Η παροχή οικονομικής ενίσχυσης αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση καθώς κατατρεγμένοι από τη πατρίδα τους βρισκόμενοι σε άλλη χώρα όπου η οικονομική ενίσχυση χρήζει αναγκαία για να ανταπεξέλθουν στις νέες συνθήκες ζωής (Νικολαΐδη , 2011). Επιπρόσθετα δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην θωράκιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων τους καθώς υφίσταται το νομικό πλαίσιο βάσει του Διεθνούς Δικαίου του πρόσφυγα όπου ορίζεται η προστασία τους.[14]Αξίζει να επισημάνουμε το γεγονός ότι ο ΟΗΕ εργάζεται δυναμικά στην επίλυση των προσφυγικών κρίσεων καθώς εφαρμόζει πολιτική διπλωματία ώστε διευθετήσει ειρηνικά τις υφιστάμενες συγκρούσεις και να οδηγηθούν τα εμπλεκόμενα μέρη σε συμφωνία τερματίζοντας τις διενέξεις τους.

6.3. Κλιματική κρίση

Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό συνιστά το ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος και των κλιματικών κρίσεων που απειλούν τον πλανήτη. Ο ΟΗΕ διαδραματίζει και σε αυτό το ζωτικό θέμα κομβικό ρόλο καθώς με τα προγράμματα του στοχεύει στην αφύπνιση του πληθυσμού πριν η κατάσταση μετατραπεί σε μη αναστρέψιμη. Όσο σημαντική είναι η καταπολέμηση της φτώχειας και η αντιμετώπιση των προσφυγικών κρίσεων άλλο τόσο είναι αναγκαίο να προστατευθεί ο πλανήτης που φιλοξενούμαστε και κινδυνεύει εξαιτίας των ανθρώπινων χειρισμών.

Καθοριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός της επικίνδυνης αύξησης της θερμοκρασίας όπου ο ΟΗΕ επανειλημμένα προειδοποίει για τις δυσμενείς επιπτώσεις που συνοδεύονται με τις ακραίες μεταβολές του καιρού. Σύμφωνα με τον γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών οι ακραίες θερμοκρασίες δεν συνιστούν τον μοναδικό αντίκτυπο της κλιματικής

[14] https://unric.org/el/%ce%b1%ce%bd%ce%b8%cf%81%cf%8e%cf%80%ce%b9%ce%bd%ce%b1-%ce%b4%ce%b9%ce%ba%ce%b1%ce%b9%cf%8e%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b1-2/

κρίσης που διανύουμε, η αλματώδης υπερθέρμανση των ωκεανών, η μείωση της στάθμης της θάλασσας, το λιώσιμο των πάγων, οι ξηρασίες και οι πυρκαγιές συνιστούν ολέθρια καταστροφή για ολόκληρη την ανθρωπότητα

Η ευαισθητοποίηση του αναφορικά με τα ζητήματα που απειλούν τον πλανήτη αποδεικνύεται έμπρακτα καθώς έχει αναλάβει ηγετικό ρόλο στις προσπάθειες αφύπνισης και κινητοποίησης των κρατών ώστε να αναλάβουν ενεργότερο ρόλο στη διάσωση του πλανήτη και την υιοθέτηση φιλικότερων πολιτικών για το περιβάλλον με οικολογικό πρόσημο. Ιδιαίτερη μνεία θα γίνει στο πρόγραμμα που έχει δημιουργήσει για το περιβάλλον, που ονομάζεται United Nations Environment Programme (UNEP).

Το UNPEP συνιστά το ανάλογο πρόγραμμα που δραστηριοποιείται στον τομέα των περιβαλλοντικών ενεργειών που στοχεύουν στην ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των κρατών για την ενίσχυση της οικολογικής συνείδησης και δημιουργίας ευμενέστερων πολιτικών που θα αντιστρέψουν τον αντίκτυπο των ανθρώπινων παρεμβάσεων. Αφενός τα κράτη αφετέρου οι άνθρωποι κατά μόνας μπορούν να διαφοροποιήσουν τον τρόπο ζωής τους αναβαθμίζοντας παράλληλα την ποιότητα ζωής τους. Η καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης θα συνεισφέρει στην υιοθέτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης χωρίς να επιβαρύνεται περαιτέρω το περιβάλλον. Το UNEP επιφορτισμένο με τον ρόλο του προστάτη του περιβάλλοντος θεσπίζει την παγκόσμια ατζέντα πολιτικών που σχετίζονται με το περιβάλλον και προάγει συνολικά τη συγκροτημένη πολιτική αειφόρους ανάπτυξης του ΟΗΕ.

Αξίζει να υπογραμμίσουμε το γεγονός πως για να αντιμετωπιστούν οι οικολογικές κρίσεις και οι συνέπειες τους χρειάζονται κεφάλαια. Συνεπώς παρουσιάζεται ακόμα ένα ζήτημα που αποτελεί πλήγμα για τις οικονομίες των κρατών καθώς απαιτούνται γενναιόδωρες δαπάνες για να αντισταθμίσουν τα περιβαλλοντολογικά προβλήματα. Κατά αυτόν τον τρόπο οι οικονομίες συρρικνώνονται με αποτέλεσμα να μετατρέπονται σε μη βιώσιμες μελλοντικά δημιουργώντας μεγαλύτερους τριγμούς που απειλούν την επιβίωση του πληθυσμού. Οδηγούμαστε στο συμπέρασμα πως εκτός από τις οικονομικές ανισότητες και τους πολέμους που επιφέρουν προσφυγικές κρίσεις εξίσου σημαντική είναι η ανάγκη να προστατευθεί το περιβάλλον καθώς συνιστά συλλογικό πρόβλημα που επηρεάζει κομβικά τις ζωές όλων, είτε ισχυρών είτε λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών.

6.4. Εκφραστής συλλογικών συμφερόντων ή φερέφωνο των Μεγάλων Δυνάμεων

Καίριο θέμα στην έρευνα μας καθίσταται η ανάλυση του ρόλου του ΟΗΕ για να ανακαλύψουμε εάν εκφράζει όλες τις φωνές που τον συνθέτουν η ρέπει προς τους ισχυρούς. Τα Ηνωμένα έθνη δημιουργήθηκαν με στόχο να διαφυλάξουν και να προωθήσουν την ειρήνη ώστε η εδραίωση της να είναι οικουμενική. Η επίλυση των διαφορών με τη χρήση της διπλωματίας και των ειρηνικών μέσων συνιστά η μοναδική λύση στις αντιπαραθέσεις που ανακύπτουν. Κατά συνέπεια ο ΟΗΕ μάχεται για να πρυτανεύσει η ειρήνη σε έναν κόσμο χωρίς πολέμους και στρατόπεδα. Καθίσταται ωφέλιμο για την έρευνα μας να διερευνήσουμε εάν το ιδεώδες που πρεσβεύει αποτελεί τον υπέρτατο σκοπό του ή μήπως συνιστά μια βιτρίνα για να αποκρύψει τις πραγματικές του επιδιώξεις; Αξίζει να σταθούμε στο γεγονός ότι υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις που παρουσιάζουν μια διαφορετική εικόνα του οργανισμού από αυτήν που προβάλλει για αυτό δέχεται και οξεία κριτική.

Ο ΟΗΕ εκφράζει συλλογικά τα συμφέροντα των κρατών μελών του αλλά ταυτόχρονα συνιστά και εκφραστής της διεθνούς κοινότητας. Ως ένας διεθνής οργανισμός εμπερικλείει πολλές και ετερόκλητες χώρες που συνθέτουν ένα πολυσύνθετο κράμα. Αν και προσπαθεί να αντιπροσωπεύει κάθε μέλος που το απαρτίζει είναι σαφές ότι όλα τα κράτη δεν έχουν την ίδια ισχύ. Συνεπώς μεγαλύτερη επιρροή στις αποφάσεις που λαμβάνονται έχουν τα ισχυρότερα κράτη με αποτέλεσμα να αμφισβητούνται οι θεσμοί του οργανισμού καθώς παρατηρείται διχασμός ανάμεσα στα κράτη μέλη.

Σημαντικό αγκάθι στο εσωτερικό του συνιστά η σταθερή παρουσία των πέντε μόνιμων μελών στο Συμβούλιο Ασφαλείας καθώς ενισχύεται η πεποίθηση ότι ο ΟΗΕ συνιστά ένας αναχρονιστικός θεσμός(Weiss,2009). Με εξαίρεση το γεγονός ότι δεν διαφοροποιούνται όπως οι υπόλοιποι που οι θέσεις τους ανανεώνονται, το καθοριστικό δικαίωμα της αρνησικυρίας που απολαμβάνουν συμβάλει στην ανάπτυξη ερωτημάτων για την εύρυθμη λειτουργία του οργανισμού. Συνεπώς εάν δεν συναινέσουν οι μεγάλες δυνάμεις οι κρίσιμες αποφάσεις για θεμελιώδη ζητήματα δύναται να παρεμποδιστούν εφόσον δεν δίνεται η συγκατάθεση τους.

Η δράση του συρρικνώνεται καθώς οι δυσκολίες σχετικά με την ανάληψη μιας απόφασης διαιωνίζονται εξαιτίας της σύγχυσης που απορρέει από την κατάληξη σε μια απόφαση. Επιπρόσθετα οι πόροι που διοχετεύονται στις δραστηριότητες του πηγάζουν από τα

ανεπτυγμένα κράτη που αποτελούν τους χρηματοδότες τους οργανισμού. Κατά συνέπεια τα κράτη μέλη με τις υψηλότερες εισφορές έχουν μεγαλύτερες απαιτήσεις ,με αποτέλεσμα να αυξάνεται η επιρροή τους καθώς χωρίς τις χρηματοδοτήσεις πολλά προγράμματα θα περιέπιπταν σε αδράνεια. Οι δραστηριότητες του επεκτείνονται ραγδαία καθώς κορυφώνονται τα αναπτυξιακά του σχέδια βρίσκεται αντιμέτωπος με το πρόβλημα της χρηματοδότησης συνεπώς τα κεφάλαια λειτουργούν ως μοχλός πίεσης για να ενισχυθεί η ισχύς των κρατών που προσφέρουν περισσότερα(Weiss,2009). Η απροθυμία τους να χρηματοδοτήσουν τον οργανισμό δίχως αντάλλαγμα συνιστά δισεπίλυτο πρόβλημα προσθέτοντας ακόμη ένα πρόβλημα.

Ακόμη μια πεποίθηση αναφορικά με την επιρροή των ΗΠΑ στα Ηνωμένα Έθνη απορρέει από το γεγονός ότι αποτελούν τον μεγαλύτερο χρηματοδότη που απαιτεί και μεγαλύτερη ανάμειξη στην πολιτική του. Αξίζει να αναφερθούμε στο γεγονός ότι προβάλλεται η εκτίμηση ότι ο οργανισμός αποτελεί εργαλείο της εξωτερικής πολιτικής καθώς εμπλέκεται δυναμικά στην λήψη ουσιαστικών αποφάσεων. Ένα μείζον ζήτημα για ανάλυση συνιστά η ανάμειξη του σε παγκόσμιες υποθέσεις. από την μία πλευρά προτάσσει τη σημασία της κρατικής κυριαρχίας και από την άλλη στο όνομα της διάσωσης ενός πληθυσμού επεμβαίνει σε εσωτερικά ζητήματα με πρόσχημα την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας.

Όπως διαπιστώσαμε η ανάμειξη(στην περίπτωση του Κοσόβου) δεν είχε πάντα τα προσδοκώμενα αποτελέσματα καθώς οι αρνητικές εκβάσεις επιβάρυναν την εικόνα του και τον οδήγησαν σε αμφισβήτηση από την κοινή γνώμη. Η διατάραξη της ισορροπίας ισχύος υπονομεύει την ειρήνη δεν την προωθεί, κατά επέκταση η ομαλότητα και η σταθερότητα τίθενται σε κίνδυνο. Κατά μία έννοια ο ίδιος ο ΟΗΕ αποτελεί τον υπονομευτή της ειρήνης που προσπαθεί να προασπίσει. Τα λάθη και οι αστοχίες σε κρίσιμες περιστάσεις ενισχύουν τις αμφισβητήσεις αναφορικά με την σωστή διαχείριση βαρυσήμαντων υποθέσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

7.1. Αποτίμηση του έργου του ΟΗΕ

Σε αυτήν την ενότητα θα αξιολογηθεί η δράση του ΟΗΕ και ο ρόλος σε πλειάδα ζητημάτων με μια αποτίμηση του έργου του καθώς καθίσταται χρήσιμη και αναγκαία για ολοκληρωμένη αξιολόγηση του. Υιοθετώντας μια κριτική ματιά θα ερμηνεύσουμε τις δράσεις του στη πάροδο των χρόνων ώστε να εξετάσουμε τις επιδόσεις του και να αποσαφηνίσουμε τον ρόλο που διαδραματίζει σήμερα. Οι ολοένα αυξανόμενες προκλήσεις έχουν δημιουργήσει κλυδωνισμούς στην διεθνή τάξη που καλείται να αντιμετωπίσει και να διαχειριστεί δισεπίλυτα προβλήματα με δυσμενείς επιπτώσεις. Οι προκλήσεις και οι πιέσεις που αντιμετωπίζει ο ΟΗΕ καθώς κατηγορείται για υποχείριο των ισχυρών κρατών αναδεικνύουν την ανάγκη για μεταρρυθμίσεις ώστε να εκσυγχρονιστεί και να συμβαδίσει με την σύγχρονη τάξη πραγμάτων. Το κύριο όργανο του ΟΗΕ το Συμβούλιο Ασφαλείας που είναι αρμόδιο για την διασφάλιση της ειρήνης δέχεται δριμεία κριτική καθώς το δικαίωμα βέτο που απολαμβάνουν τα πέντε μόνιμα μέλη του εμποδίζουν την εύρυθμη λειτουργία του επεμβαίνοντας ουσιαστικά σε ζωτικά του κομμάτια.

Οι απειλές που καλείται να αντιμετωπίσει ποικίλλουν καθώς οι κίνδυνοι της εποχής που διανύουμε έχουν μεταβληθεί. Το οργανωμένο έγκλημα, η τρομοκρατία και ο κυβερνοπόλεμος συνιστούν μερικές συνιστάμενες που θέτουν σε κίνδυνο το οικοδόμημα της παγκόσμιας ασφάλειας όπου οι κλιματική αλλαγή και οι πανδημίες επελαύνουν. Η κριτική αξιολόγηση του έργου του στις αλλεπάλληλες κρίσεις υπογραμμίζουν την ανάγκη για αλλαγές που πρέπει να σημειωθούν ώστε να συμβαδίζει με την σύγχρονη εποχή και τις απαιτήσεις της. Αξιοσημείωτο συνιστά το γεγονός ότι έχει επέμβει καθοριστικά σε διάφορες συγκρούσεις ώστε να συνδράμει στον τερματισμό τους και να προστατεύσει τους λαούς που κινδυνεύουν. Αφενός σημειώνονται επιτυχείς ειρηνευτικές αποστολές, αφετέρου δεν είναι πάντα εφικτό η έκβαση μιας επέμβασης να αποφέρει καρπούς. Η άμεση και η αποτελεσματική δράση θέτουν τα θεμέλια της επιτυχίας.

Η καθυστέρηση των ειρηνευτικών αποστολών στα σημεία μάχης όπως και η εποπτεία στις συγκρούσεις έχουν θέσει υπό αμφισβήτηση την στρατηγική του που δεν φαίνεται να έχει αποτρέψει νέες εστίες σύγκρουσης. Για αυτόν τον λόγο η αντιμετώπιση τους απαιτεί συντονισμό και ενιαία δράση ώστε να αποτραπεί η επίθεση. Η έννοια της συλλογικής ασφάλειας αναφέρεται στη συνδρομή των κρατών να προσφέρουν βοήθεια στο κράτος που δέχεται την επίθεση καθώς απειλείται η ομαλότητα και η ειρήνη. Παρόλο αυτά υφίστανται προϋποθέσεις για να υλοποιηθεί μια συντονισμένη δράση ενάντια σε μια επίθεση.

Η ισοτιμία ανάμεσα στα κράτη αναδεικνύεται ουσιαστική καθώς πρέπει να υπάρχει ισοτιμία όπου το ένα κράτος δεν μπορεί να είναι ισχυρότερο από το άλλο ώστε να απομακρυνθεί ο κίνδυνος επιβολής του ισχυρότερου στον πιο αδύναμο. Η στήριξη στην συνδρομή του άλλου κράτους που αναλαμβάνει να βοηθήσει ώστε να ενισχυθεί η ειρήνη όπως επίσης και η συνεισφορά ενός διεθνούς οργανισμού που θα αναλάβει τελεσφόρα δράση κρίνεται απαραίτητη για την επιτυχία(Armstrong, Lloyd and Redmond, 2004).

Οι πόλεμοι που ξεσπούν συνεχώς δημιουργούν έναν φαύλο κύκλο όπου ο τερματισμός τους δεν προβλέπεται σύντομα. Η διαφύλαξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων είναι ανέφικτη όταν καταπατείται το θεμελιώδες δικαίωμα της ζωής. Παρά τις δράσεις του αναφορικά με την προστασία τους η παράβαση τους δεν δύναται να αποφευχθεί. Καθοριστικό παράδειγμα συνιστά το γεγονός της δημιουργίας του Συμβουλίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που δέχτηκε σκληρή κριτική αναφορικά με την αδυναμία της να αποδοκιμάσει τη Σρι Λάνκα το 2009 για τον αφανισμό των Τίγρεων των Ταμίλ. Παρατηρείται ότι ακόμη και η με την σύσταση ενός συμβουλίου που είναι αρμόδιο να προασπίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα ,στην πράξη η προστασία τους κρίνεται αδύναμη εώς και ανύπαρκτη. Οι παραβάσεις εξακολουθούν να καλύπτονται καθώς δεν τηρούνται οι προβλεπόμενες κυρώσεις.

Από την άλλη πλευρά αξίζει να σταθούμε και στις υποθέσεις όπου οι αποδόσεις του δεν ήταν οι αναμενόμενες και να αναλύσουμε τις επιπτώσεις των ενεργειών του. Στο προσκήνιο θα τεθεί επίσης η συνεργασία του με άλλους διεθνείς θεσμούς όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και ο Διεθνής Νομισματικός Οργανισμός. Συνάγουμε το συμπέρασμα ότι ο ΟΗΕ έχει δημιουργήσεις πολλές προσδοκίες καθώς το όραμα του κλονίζεται εξαιτίας των αυξανόμενων προκλήσεων που αντιμετωπίζει οικουμενικά η ανθρωπότητα. Τα προβλήματα που ανακύπτουν απαιτούν εγρήγορση και άμεση αντιμετώπιση όπου οι διεθνείς συνεργασίες παρουσιάζονται ως απαραίτητες για να εδραιωθεί η παγκόσμια ειρήνη και η ασφάλεια.

Οι μεταρρυθμίσεις δεν είναι μόνο αναγκαίες αλλά επιβάλλονται για να καταστεί αποτελεσματικότερος ο οργανισμός και να σημειωθεί πρόοδος στην λειτουργία του. Η περιπλοκότητα που τον συνθέτει σε συνδυασμό με την έλλειψη νομιμοποίησης και τις δυσλειτουργίες του συστήματος του φανερώνουν τις αδυναμίες που υποθάλπονται. Επιπρόσθετα το γεγονός ότι έχουν καταγραφεί περισσότεροι πόλεμοι μετά την ίδρυση του μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η πεποίθηση περί αναγκαιότητας του οργανισμού

υποστηρίζεται από κράτη που επωφελούνται από κείνον όπως οι ΗΠΑ που τον στηρίζουν σταθερά και σθεναρά. Αξίζει να υπογραμμίσουμε το γεγονός πως ο οργανισμός κατηγορείται ότι συνιστά φερέφωνο των μεγάλων δυνάμεων συγκεκριμένα των ΗΠΑ όπως αναφέραμε στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Παρόλο αυτά αξίζει να σταθούμε και στα επιτεύγματα του καθώς εκτός από τις αστοχίες υφίστανται και επιτυχίες που οφείλουμε να αναδείξουμε. Η συμβολή του στην μείωση των οικονομικών ανισοτήτων όπως η δράση του στην υιοθέτηση φιλικότερων πολιτικών αναφορικά με το περιβάλλον έχουν αναδιαμορφώσει σε σημαντικό βαθμό την πολιτική ατζέντα των κρατών. Επιπλέον η βοήθεια που παρέχει σε καταδιωγμένους πληθυσμούς στις προσφυγικές κρίσεις που ξεσπάνε συνεχώς εξαιτίας των πολεμικών συγκρούσεων, αναδεικνύουν την ανθρωπιστική πλευρά του θεσμού που υπηρετεί τον άνθρωπο και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Με την αδιάλειπτη προσπάθεια του επιδιώκει να προασπίσει τους ανθρώπους που κινδυνεύουν προσφέροντας τους όχι μόνο τα αναγκαία για επιβίωση αλλά μια νέα ζωή καθώς παλεύει για την οικουμενική ευημερία.

Οι σημερινές προκλήσεις προκαλούν κλυδωνισμούς καθιστώντας τον εύθραυστο καθώς η διαχείριση κρίσιμων ζητημάτων αποδεικνύεται ατελέσφορη και η παρουσία του αδύναμη. Ο ΟΗΕ κινδυνεύει να φτάσει στο τέλος της διαδρομής του όπως και η Κοινωνία των Εθνών που δεν κατάφερε να υλοποιήσει τους στόχους της με την διάλυση της να αποτελεί το τέλος εποχής της. Άραγε πλησιάζει το τέλος των Ηνωμένων εθνών ή πρόκειται για μια ακόμη κρίση που θα ξεπεραστεί δημιουργώντας ευκαιρίες για ανασυγκρότηση και αναθεώρηση; Κατά πόσο είναι αναγκαίος ένας υπερεθνικός οργανισμός όπως τον ΟΗΕ σήμερα; Πως θα λειτουργούσε η πολιτική σκηνή χωρίς την ύπαρξη του; Καθίσταται σαφές ότι πρόκειται για έναν αμφιλεγόμενο οργανισμό που αν και τα κράτη μέλη του τον χρειάζονται η κριτική που του ασκείται θεωρείται ιδιαίτερα σκληρή και καυστική.
Το σίγουρο είναι ότι επιδέχεται διορθώσεις και τονωτικές αλλαγές που θα τον αλλάξουν δραστικά δημιουργώντας μια νέα σύσταση βελτιωμένη με λιγότερες ατέλειες.

Αξίζει να υπογραμμίσουμε το γεγονός ότι έχουν σημειωθεί βελτιώσεις καθώς η στρατηγική του αναφορικά με την διατήρηση της ειρήνης και η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας έχουν σημειώσει βελτίωση καταγράφοντας θετική πορεία για την περαιτέρω εξέλιξη του. Εάν πρόσδιδε νομιμότητα στις ανθρωπιστικές επεμβάσεις χωρίς να εμπλέκεται δημιουργώντας αρνητικές εντυπώσεις ο αντίκτυπος των ενεργειών του

ενέχεται να είχε θετικό πρόσημο (Heywood, 2013, σελ.731). Κατά αυτόν τον τρόπο θα απομακρυνόταν ενδεχόμενη εμπλοκή του και η παράβαση της κρατικής επικυριαρχίας δεν θα είχε έρεισμα.

Ποιες μεταρρυθμίσεις όμως θα ήταν εφικτό να εφαρμοστούν ώστε να σημειωθεί πρόοδος; Ίσως μια αλλαγή στη δομή του, συνεπώς στους θεσμούς που τον απαρτίζουν με σκοπό την βελτίωση του συντονισμού του συμβάλλουν δραστικά στην αναγέννηση του. Επιπρόσθετα με την απομάκρυνση από τις ΗΠΑ και τη στρατηγική τους θα απομακρύνει τις φωνές που τον παρουσιάζουν ως εξαρτημένο οργανισμό των ΗΠΑ. Εκτός όμως από τον ΟΗΕ που συνιστά τον πιο κομβικό διεθνή οργανισμό υφίστανται και άλλοι οργανισμοί είτε σε περιφερειακό είτε σε διεθνές επίπεδο (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Ευρωπαϊκή Ένωση, Παγκόσμιος Οργανισμός εμπορίου κλπ.) που επιτελούν παρεμφερές έργο συμβάλλοντας στην προαγωγή της κοινωνικής ανάπτυξης. Η συνεργασία με άλλους θεσμούς δύναται να αποβεί επικερδής μεγιστοποιώντας τα οφέλη της κοινής προσπάθειας καθώς <<η ισχύς εν τη ενώσει>> αποδίδει καλύτερα.

Η σύμπραξη αποδεικνύεται η λέξη κλειδί σε πολλά ζητήματα. Συνάγουμε το συμπέρασμα ότι οι βελτιώσεις και οι μεταρρυθμίσεις αποτελούν βασική προϋπόθεση για τη συνέχιση του ΟΗΕ καθώς σε αντίθετη περίπτωση η κατάρρευση του θα σηματοδοτήσει το τέλος μιας πολυετής προσπάθειας. Ο θεματοφύλακας της ειρήνης κινδυνεύει να διαλυθεί αφήνοντας την εκτεθειμένη χωρίς αρωγή σε επικείμενες απειλές. Άραγε υπάρχει διάδοχος του ΟΗΕ όπως υπήρξε για την Κοινωνία των Εθνών;

7.1.1. Συμπεράσματα

Με την ολοκλήρωση της έρευνας μας αναζητήσαμε και παρουσιάσαμε πληροφορίες σχετικά με τα Ηνωμένα Έθνη ξεκινώντας τη πορεία μας από μια σύντομη αναδρομή-επισκόπηση του οργανισμού στην πάροδο του χρόνου. Αναδείχθηκε η αφετηρία του ΟΗΕ και οι λόγοι που οδήγησαν στην δημιουργία διεθνών οργανισμών και ειδικότερα στην σύσταση ενός υπερεθνικού οικοδομήματος όπως τα Ηνωμένα Έθνη. Με πρότυπο την Κοινωνία των Εθνών που αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια ίδρυσης ενός διεθνούς οργανισμού αλλά με ιδιαίτερη προσοχή στις αδυναμίες και τις αστοχίες του προκατόχου

του καθώς η κατάρρευση της ήταν μη αναστρέψιμη. Ως θεματοφύλακας της ειρήνης και της ασφάλειας δραστηριοποιείται σε διάφορους τομείς καθώς οι δράσεις του είναι ανεπτυγμένες λειτουργώντας κατά αυτόν τον τρόπο σε ένα ευρύ πλαίσιο.

Από τον τομέα της υγείας ως και τα οικονομικά ζητήματα που απασχολούν έντονα ο ΟΗΕ συμβάλλει απτά στη διαχείριση θεμάτων που δυσχεραίνουν τις ζωές των λαών θέτοντας προβληματισμούς στις κυβερνήσεις οι οποίες συνάπτουν συνεργασίες με άλλα κράτη και διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΗΕ. Οι διεθνείς οργανισμοί όπως είδαμε στο σχετικό κεφάλαιο συνιστούν επίτευγμα των κρατών για να συμπράξουν μαζί τους ή αλλιώς να μετατοπιστούν οι ευθύνες και οι υποχρεώσεις που έχουν τα κράτη απέναντι στους πολίτες τους. Κατά γενική ομολογία συμπληρώνουν τα κράτη καθώς προσπαθούν να καλύψουν τις παραλείψεις και τα κενά τους. Αναλύσαμε τον ρόλο που επιτελούν σημαντικοί διεθνείς οργανισμοί όπως λόγου χάριν η Παγκόσμια τράπεζα και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) ώστε να εξετάσουμε τις δράσεις και άλλων θεσμών και να αναδείξουμε την προσφορά και τη θέση τους στη πολιτική σκηνή.

Ένα κομβικό κομμάτι στην ατζέντα των Ηνωμένων Εθνών συνιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς διατηρούν εξέχουσα θέση. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν υπέρτατο αγαθό καθώς συνιστούν αναφαίρετο δικαίωμα του ανθρώπου και είναι συνυφασμένο με την φύση του. Η δυναμική των ανθρώπινων δικαιωμάτων έχει αποδυναμωθεί καθώς πολεμικές συγκρούσεις πυροδοτούνται συνεχώς με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν ανθρώπινες ζωές και παραβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το δικαίωμα στη ζωή διακυβεύεται καθώς οι πληθυσμοί δέχονται τα πυρά χωρών που αμφισβητούν τη διπλωματία και τα ειρηνευτικά της μέσα και προτιμούν να δείξουν την υπεροχή τους μέσω της ανάδειξης του οπλοστασίου τους. Ένα άλλο κομβικό θέμα που παρουσιάζεται στη μελέτη μας συνιστά το αμφιλεγόμενο ζήτημα των ανθρωπιστικών επεμβάσεων. Σε ιδιάζουσες περιπτώσεις σημειώθηκαν επεμβάσεις του ΟΗΕ ο οποίος ενεργοποίησε τις προϋποθέσεις για την λήψη της απόφασης παρέμβασης σε υποθέσεις ανεξάρτητων κρατών παραβιάζοντας ουσιαστικά το Διεθνές Δίκαιο

Επιπρόσθετα μελετώνται οι σύγχρονες προκλήσεις και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα εξετάζοντας τον τρόπο δράσης του ΟΗΕ σε ορισμένα πεδία. Συμπεραίνουμε μέσα από την ερευνά μας ότι τα Ηνωμένα έθνη διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο καθώς διαθέτουν ολοκληρωμένη ατζέντα για να αντιμετωπίσουν δισεπίλυτα προβλήματα. Η κομβική συμβολή τους την εποχή του Covid-19 μέσω του

ΠΟΥ βοήθησε έμπρακτα τις κυβερνήσεις να διαχειριστούν μια απρόβλεπτη πανδημία. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό συνιστά το ζήτημα του εκσυγχρονισμού του ΟΗΕ καθώς εκτός από τα επιτεύγματα του υφίστανται και αστοχίες στις ενέργειες του. Συνάγουμε το συμπέρασμα πως τα Ηνωμένα Έθνη διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο στο διεθνές γίγνεσθαι όμως παρουσιάζονται μειονεκτήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψιν ώστε να μην οδηγηθεί σαν τη Κοινωνία των Εθνών, σε κατάρρευση.

8 Βιβλιογραφία Ελληνόγλωσση

1. Beevor, A. (2006) Ο ισπανικός εμφύλιος πόλεμος 1936-1939. Αθήνα: Γκοβόστης.
2. Bennett, A. L., Oliver, K. J. (2006) Διεθνείς Οργανισμοί: Αρχές και προβλήματα. Αθήνα: Gutenberg.
3. Cassese, A. (2012) Διεθνές Δίκαιο. Αθήνα: Gutenberg.
4. Heywood, A. (2013) Διεθνείς σχέσεις και πολιτική στην παγκόσμια εποχή. Αθήνα: Κριτική.
5. Kershaw, I. (2016) Στην κόλαση των δύο πολέμων. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
6. Macdonald, J. (2005) Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος: Οι μεγάλες μάχες. Αθήνα: Σαββάλας.
7. Pavehouse, J.C. W., & Goldstein, J. S. (2021) Διεθνείς σχέσεις. Αθήνα: Τζιόλα.
8. UNRIC/ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕhttps://unric.org/el/
9. Αρώνη, Χ. (2023) Η κρατική κυριαρχία στο σύγχρονο διεθνές δίκαιο. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
10. Βουζά, Σ. (07/06/2011) Η νατοϊκή επέμβαση στο Κόσοβο, κριτική προσέγγιση του δόγματος των ανθρωπιστικών επεμβάσεων.
11. Δούση, Ε. Δ. (2008)Ο.Η.Ε. Διεθνής Ευθύνη και Ερμηνευτικές Επιχειρήσεις. Αθήνα: Σάκκουλας Α. Ε.
12. Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών,(2009) Ο ρόλος του ΟΗΕ στον 21ο αιώνα. Αθήνα: Λιβάνης
13. Ηρακλείδης, Α. (2014) Η εξέλιξη της διεθνούς κοινωνίας: μια εισαγωγή. Αθήνα: Σιδέρης.
14. Καραμπαρμπούνης, Χ. (2018) Δίκαιο του πολέμου. Αθήνα: Σάκκουλας.

15. Καρεκλάς, Ι. (2014) Διεθνές Δίκαιο: Με έμφαση στο Δίκαιο του πολέμου. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
16. Καρεκλάς, Ι. (2019) Θεωρία του Δίκαιου Πολέμου. Αθήνα: Σάκκουλας.
17. Κουλούμπης, Θ.(1995) Διεθνείς σχέσεις: Εξουσία και Δικαιοσύνη. Αθήνα: Παπαζήσης.
18. Κούμας, Μ, (2012) Μικρά κράτη, συλλογική ασφάλεια, Κοινωνία των Εθνών: Η Ελλάδα και το ζήτημα του αφοπλισμού 1919-1934. Αθήνα: Ίανος
19. Κουσκουβέλης, Η. Ι. (2007) Εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις. Αθήνα: Ποιότητα.
20. Μαρούδα Ν. (2015) Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο. Αθήνα: Σιδέρης.
21. Μαρούδα, Μ.-Ν. (2015) Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο. Αθήνα: Σιδέρης
22. Νάσκου-Περράκη, Μ.,(2015)Η συμβολή του Α΄Παγκόσμιου Πολέμου στην δημιουργία διεθνών οργανισμών, Academia,edu.gr
23. Νάσκου-Περράκη, Π., Αντωνόπουλος και Κ., Σαρηγιαννίδης, Χ. Μ. (2019) Διεθνείς οργανισμοί (Β΄έκδοση). Αθήνα: Σάκκουλας.
24. Νταβαρίνος, Π., (2003) Ιστορία του Νεώτερου & Σύγχρονου κόσμου (1815-1997). Αθήνα: Ελλήνις
25. Ο πόλεμος του κόλπου: Η τελική επίσημη έκθεση του Υπουργείου Αμύνης των ΗΠΑ προς το Κογκρέσο (2003) Αθήνα: Φλώρος.
26. Περράκης, Ε. Σ. και Μαρούδα, Μ.-Ν.(2001) Ένοπλες συρράξεις και Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο Αθήνα: Σάκκουλας.
27. Πεσμαζόγλου, Σ. (2001) Κόσοβο: Η διττή ύβρις: Επιτήρηση και Τιμωρία, Αθήνα: Πατάκης.
28. Πλουμίδης, Σ. Γ. (2006) Η ελληνοβουλγάρικη κρίση του 1924-1925.Αθήνα: Γόρδιος.
29. Σιούσιουρας, Π. (2014) Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο: Δίκαιο της Θάλασσας και Ανθρωπιστικό Δίκαιο. Αθήνα: Σιδέρης.
30. Χατζηκωνσταντίνου, Κ. (2009) Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο. Αθήνα: Σιδέρης
31. Χατζίκου, Μ. Γ. (12/04/2011) Η νατοϊκή επέμβαση στο Κόσοβο το 1999.
32. Χειλά, Ε. (1999) Ο ρόλος της μεσολάβησης στο χειρισμό των κρίσεων: Ο ΟΗΕ στην εποχή της μοναδικής υπερδύναμης, Αθήνα: Σιδέρης.
33. Χορτάτος, Π., Κ. (2005) Η αμερικανική επέμβαση εναντίον του Ιράκ τον Μάρτιο του 2003: Το Διεθνές Δίκαιο και το Δόγμα της προληπτικής αμύνης. Αθήνα: Σάκκουλας.

34. Χριστόπουλος, Χ. (2002) Η ετερότητα ως σχέση εξουσίας: Όψεις της ελληνικής, βαλκανικής και ευρωπαϊκής εμπειρίας. Αθήνα: Κριτική ΑΕ & ΚΕΜΟ.

8.1 Βιβλιογραφία Ξενόγλωσση

1. Armstrong, D., Lloyd. L, and Redmond. J, (2004) International organization in world politics. London: Palgrave Macmillan Ltd.
2. Doeden, M. (2015) Impact: The story of the September II terrorist attacks. Chicago: Capstone. Pr. Inc.
3. Dunne, T. & Wheeler, N. J. (1999) Human rights in world politics. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Hanhimaki, J. M. (2015) The United Nations: A very Short Introduction. Oxford: Oxford University Press.
5. Hehir, A. (2013) Humanitarian intervention: An introduction, 2nd edition. Red Glob Press
6. Henriksen, A. (2019) Internation Law. Oxford: Oxford University Press
7. Jacobson, J. (2016) Locarno diplomacy: Germany and the West, 1925-1929. Princeton: Princeton University Press
8. Kapoor, Dr. S. K. (2018) International Law & Human Rights. Ahmedabad: Central Law Agency.
9. Macqueen, N. (2011) Humanitarian Intervention and the United Nations. Edinburgh: Edinburgh University Press.
10. Murray W., Bernstein, A. and Knox M. (1996), The making of strategy: Rulers, States and War: Cambridge: Cambridge University Press
11. Simms, B. and Trim, D. J. B. (2011) Humanitarian intervention: A history. Cambridge: Cambridge University Press.
12. Weiss, G. T. (2016) Humanitarian intervention 3rd Edition. Oxford: Polity Pres

8.1. Ιστοσελίδες Ελληνικές

1. Δόγμα Monroe: Το σημείο καμπής της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, 25/04/2020, https://www.offlinepost.gr/2020/04/25

2. Ο πόλεμος του κόλπου, η καταιγίδα της ερήμου και το παρασκήνιο, 10/12/2002 http://ww38.rouamat.com/90s-1990-o-polemos-tou-kolpou-i-kategida-tis-erimou-ke-to-paraskinio/

3. Σαν σήμερα 19 Οκτωβρίου του 1925: Το επεισόδιο του Πετριτσίου, 18/10/2022, https://primenews.press/san-simera-19-oktovriou-1925-to-epeisodio-tou-petritsiou-kai-o-ellinovoulgarikos-polemos/

4. Τι είναι τα φινλανδικά νησιά Ολαντ που η Άγκυρα παραλληλίζει με τα νησιά του Αν.αιγαίου,27/05/2022,https://www.capital.gr/diethni/3636859/ti-einai-ta-finlandika-nisia-olant-pou-i-agkura-parallilizei-me-ta-nisia-tou-an-aigaiou/

8.2. Ιστοσελίδες Ξενόγλωσσες

1. Res. 1441 (20 Nov. 2002) 42 ILM 250 (2003)

2. Role of the Un in maintenance of international peace and security. https://www.un.org/en/our-work/maintain-international-peace-and-security

3. Statement of the Atlantic Summit , A Vision for Iraq and Iraqi people , 16/03/2003,39 Weekly Comp. Press Doc 336

4. United Union. Chapter of the United Unions, 24 October 1945, 20/01/2020, Disponivel em: www.un.org/en/chapter-united-nations/>.Acesso

5. United Nations Monitoring, Verification and inspection commission (UNMOVIC), https://www.un.org/depts/unmovic/

6. UNHCR (2014), Protecting Refugees & the Role of UNHCR, [Cited October 2014] https://www.unhcr.org/media/protecting-refugees-role-unhcr

. http://ww38.rouamat.com/90s-1990-o-polemos-tou-kolpou-i-kategida-tis-erimou-ke-to-paraskinio/?subid1=20240522-0457-4879-a0a6-0daf9be97a77

7. Wright, J. (2010). Locarno: a democratic peace?. Review of International Studies, 36, pp 391-411 doi:10.1017/S0260210510000070
8. http://journals.cambridge.org/abstract_S0260210510000070

8.3. Αρθρογραφία

1. Νικολαΐδη Α. (2011), Το ηθικό υπόβαθρο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στις μη κυβερνητικές οργανώσεις και στα γραφεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα, Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη